

ב"ה טוב טעם ודעת ולתת (ט"ו) כי במוצאות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא** **ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוזרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 בראשית תולדת כה"ט (התשע"ב)

בראשית תולדת כו,ז: וַיִּשְׁאַלֵּנוּ אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֵתִי הִיא כִּי יָרָא לְאִמָּר אֲשֶׁתִּי פֶן-וַתְּרַגְּנֵנִי אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם עַל-רַבְּקָה כִּי-טוֹבַת מְרָאָה הִוא:

וַיִּשְׁאַלֵּנוּ אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם – גרשיים מהפך פשטא **פֶן-וַתְּרַגְּנֵנִי אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם** – אולא- גרש מהפך פשטא כעין פעמיים יצא מענינו (לדון בדבר אחר כענינו) יצא להקל ולא להחמיר אפשר כפי' **כלי יקר** ב-(כו,ז) ... אבל עמו של אבימלך לא היו שחורים (כמו העם המצרי) והורגלו בנשים יפות ואין מורא מלכות עליהם בדבר הזה והכל שולחים יד באשה יפה פנויה א"כ לנו לכולנו חטאת וגו' שלא כמו במצרים שאשה יפה ראויה למלך בלבד ולא לעם, אצל פלשתים לא נשמרו ליעד אשה יפה למלך בלבד. יצא מענין יעוד אשה יפה למלך להקל על עצמם לקחת אשה יפה ופנויה לכל אחד מן העם. תבנית הטעמים של הכתוב **וַיִּשְׁאַלֵּנוּ אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם** – גרשיים מהפך פשטא תרמוז על ההקלה הרבה שעשו לעצמם יושבי פלשת בגדרי הצניעות והפריצות, ותבנית הטעמים של הכתוב **פֶן-וַתְּרַגְּנֵנִי אֲנִישֵׁי הַמְּקוֹם** תרמוז שכדי למלא תאוותם באשה נשואה הקלו גם בנטילת חיים של בעלה של אותה אשה, ואולי גם בכלל זילות חיי אדם.

על עצמת תאות זמה של אנשי פלשת עד כדי הריגת בעלה של אשה נשואה כתוב ב-**בראשית וירא כ,יא וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אֲמַרְתִּי רַק אֵין-וַרְצַת אֱלֹהִים בַּמְּקוֹם הַזֶּה וַתְּרַגְּנֵנִי עַל-דְּבַר אֲשֶׁתִּי:** (דף שנת התשע"א)

בראשית תולדת כו,כד:

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים הַלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אַבְרָם אֵל-תִּירָא כִּי-אֶהְיֶה וּבְרַכְתִּיךָ וְהָרַבִּיתִי אֶת-זַרְעֲךָ בְּעִבּוֹר אַבְרָהָם עִבְדִּי:

וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' – קדמא מהפך פשטא, כלל הצריך לפרט ומתאפיין ע"י חבירו הכתוב לפניו המלמד עליו. **כו,כד מלמד ש- **וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאָר שָׁבַע**: גורם להתעלות ברוח הקודש והשראת נבואה והפרט **בַּלַּיְלָה הַהוּא** וגו' תיכף להגעתו זכה להתגלות הקב"ה באופן נעלה ביותר ... **הַהוּא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ...** – זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול, שלוש זקא בין שני קיסרים, חיזוק, תוקף במובן של אופן נעלה ביותר, כי הנאמר **וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' בַּלַּיְלָה הַהוּא** מרמז שלוש פעמים השם המיוחד א-ה-ו-ה **וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' בַּלַּיְלָה – ס"ת א' ו' ה' ה' אֱלֹהֵי ה' בַּלַּיְלָה הַהוּא – ס"ת ו' ה' ה' א' הַהוּא – ה'הו"א – אותיות שם המקשר שמים וארץ, שם המקשר בין שם הו"י ושם א-לקים, כבכתוב **ה' הוּא הָאֱלֹהִים (דב' ד,ה; לט; מלכים א' ח,ס; יח,לט; דה"ב לג,ג) אֲנִישֵׁי – ענין פנימיות טמיר ונעלם.******

בְּעִבּוֹר – אותיות ב"ע ע"ב – שהם גימטרית שם הו"י במילוי יו"ד הקשור לעולם האצילות, **אַבְרָהָם עִבְדִּי** – ע"ב ד"י = דו"ד, שורש נשמת משיח מעולם האצילות, וכן הביא רמז ר' אל' שי' נ"י כי ב-**תהלים עב,ה** פרק ע"ב כשם ע"ב הקשור לעולם האצילות, פסוק ה' שבה נברא העולם נאמר **וַיִּרְאוּךָ עַם-שָׁמַשׁ וַלְפָנֵי יְרֵחַ דָּוָר הַדּוּרִים: ... ע-ם-ש-מ-ש' וּלְפָנֵי-י' יר-ח' ... ס"ת משי"ח**, פעם יחידה בתנ"ך, אפשר שמרמז ענין נשמת משיח מעולם האצילות.

ועוד רמזים ע"פ ג' תוכן המטועם בזקא-קטן זקא-גדול והפרש מג' זקא-קטן זקא-גדול העולה תקע"ו (576), הלקוחים מאוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל: **הַהוּא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי – גי' 17 + 257 + 81 = 355** והפרש מתקע"ו = 355 – 576 = 221, 355 עולה בור"א עול"ם; 221 עולה אי"ר – ר"ת א"ני י"י ר'ופאך ור"ת א'ברהם י'צחק י'עקב ר'חל (ד" רגלי המרכבה ע"פ בני יששכר) **הַהוּא וַיֹּאמֶר** גי' 17 + 257 + 274, ההפרש מתקע"ו – 274 = 576 – 302, 274 עולה אברה"ם עם שם הו"י, יצחק"ק עם שם אדנ"י [עם הכולל], יעק"ב עם בה'שמות הו"י אדנ"י [עם הכולל], לא"ה רח"ל, 302 עולה ב"ש (ר"ת באר שבע שמשים שואבים רוח הקודש) **הַהוּא ... אֱלֹהֵי – גי' 17 + 81 = 98**, הפרש מתקע"ו 98 – 576 = 478, 98 עולה זה"ו הכה"ן הממתיק בקרבנות שלא יגיעו ל-גהנ"ם 478 עולה זע"ר אנפ"ן, ח"י פע' הו"י, ויבו"א מל"ך המשי"ח; בעת"ו, ס"ת ויבלע' המות' לנצח' (על' זוהר בראשית כ"ט ע,א)

בראשית תולדת כו,כח: וַיֹּאמְרוּ רְאוּ רְאִינוּ כִּי-הִנֵּה ה' וְעַמּוּךָ וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי בֵּינֵנוּ וּבֵינֵנוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי בֵּינֵנוּ וּבֵינֵנוּ:

וַיֹּאמְרוּ – רביע, יש לדרוש כעין ארבע ענינים בהמשך, כ- **תיב"ע – ... ארום הוה מימרא דה' בסעודך דבזכותך הות לן כל טבתא ובדו נפקתא מן ארען יבישו בירן ואילנא לא עבדו פירין **תיב"ע** בלשון הקדש ... (א) מאמר ה' בעזרתך, (ב) בזכותך היה לנו כל טוב, (ג) וכאשר יצאת מארצנו יבשו הבורות (ד) והאילנות לא עשו פירות ו(לכן) אמרנו נחזירך אלינו **רְאוּ רְאִינוּ** – מונח זקא **כִּי-הִנֵּה ה' וְעַמּוּךָ** – מונח פסק סגול, כעין מוסיף מענין יצחק על יצחק, אפשר קצת כפי' **רש"י** **רְאוּ רְאִינוּ** ראינו באביך, ראינו בך (ראה ב"ר סד,י).**

בראשית תולדת כו,כט: אִם-תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רְעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נַעֲשֶׂנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עִמָּךָ רַק-טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׂלוֹם אַתָּה עֹתָה בְּרוּךְ ה':

רְעָה – רביע, בתפקיד שבדור רביעי אחרי אבימלך תותר שבועת אברהם לאבימלך, כפירשו רש"י ורד"ק ב-יהושע טו,סג** וְאֶת-הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֹא-יִכְלֹוּ יָכְלוּ בְּנֵי-יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת-בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשקפה; אתגן, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרגא – מדרג; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תרסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

וכן עולה מגימטריית התוכן של **דברים עקב ט, כח: ה' לְהַבְיָאֵם** על חלות שבועת אברהם לאבימלך עד לנכד"י שבגללה הותר יהושע את כבוש יבוס ע"ל דו"ד (ע"פ תפקיד **זקא-קטן מלה מקף זקא-גדול** בין שני קיסרים) **ה' לְהַבְיָאֵם** גי' $26 + 88 = 114$ עולה קי"ד, ע"ל דו"ד. אוצר הגי' הרב פאלוך זצ"ל לנכד"י (וירא בעה"ט) הפרש מתקע"ו $114 - 576 = 462$ עולה תס"ב, סב"ת אפשר כי ההסבר הוא כך: מצרים לא הבינו מה שראו באיצטגנינות, סב"ת **מְבַלֵּי יִקְלַת ה' לְהַבְיָאֵם** היתה שבועת אברהם לאבימלך, שחלה עד לנכד"י היינו עד מות נכד אבימלך ששמו ומקומו היה יבוס ובו גרן ארנן מקום המקדש. לכן ע"פ הפירוש ל- **יהושע טו סג שפי' רש"י ע"פ ספרי דב' עב:** אמר רבי יהושע בן קרח וע"פ פי' רד"ק ע"פ פ"א לו, אמרו רבותינו: בני יהודה יכלו אך לא היו רשאים מחמת השבועה שנשבע אברהם לאבימלך להוריש את היבוס בירושלים עד מות נכד אבימלך ואז הותרה השבועה. לכן יהושע השאיר השלמת הכיבוש ע"ל דו"ד. ביטוי דומה מופיע ב- **דב' עקב ט, כח: מְבַלֵּי יִקְלַת** ובי- **יהושע טו סג לא- ויבא לו יקלו**

כְּאֲשֶׁר לֹא נִנְעָנֶנְהָ וְכְאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עִמָּךָ רַק-טוֹב – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה. מצאנו בקטע הבא חזרות ענין הגלויות ויציאה מהן בשלום, וכן חזרות איומים על ההתישבות בארץ ישראל ויציאה בשלום מהם. **דרשות ר"י אבן שויעב פרשת ואלה תולדות יצחק** ספר הכתוב אחרי כן ענין הליכת יצחק לאבימלך, כי הוא רמז לגלות בכל כי ירידת אברהם למצרים ירמוז לגלות מצרים, והליכת יצחק לאבימלך לגלות בכל, והליכת יעקב ללבן לגלותינו. ואמר לו אל תרד מצרימה כי אתה עולה תמימה. וספר הכתוב הכבוד הגדולה שעשו יצחק כמו שעשו לבניו בגלות בכל ולא עבדום וענו אותם, והיו [גידוליהם] קרובים למלכות ובנו בתים שם ונטעו שם כרמים, וכמו שכתוב בכאן ויזרע יצחק בארץ הזאת, ולבסוף אמרו לך מעמנו, כמו שאמר' כורש מי בכס מכל עמו ויעל לירושלים. ואחרי כן הלכו לירושלים אליו וחזרו עמו בברית, וכן קרה לבניו בבית שני, כי בתחלה היו מרפים ידיהם מן הבנין ואחר כך נתנו להם רשות, והזהירו ואמרו די ליהוון מהקרובין נחוחין וגומר, ואמר (נ, כח) **וַיֹּאמְרוּ רְאוּ רְאִינוּ כִּי-הִנֵּה ה' אִלֵּינוּ עִמָּךְ** וגומר, **אם-תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה** וגומר. אמרינן במדרש (נ, כט) **וַנְּשַׁלְּחֶךָ בְּשָׁלוֹם**, לא די שלא עשינו לך רעה אלא **וַנְּשַׁלְּחֶךָ בְּשָׁלוֹם**, משל לארי שנתחב עצם בגרונו ולא מצא חיה שיוציאו מצא (הקורא) [העורר] שצווארו ארוך אמר לו תן לי שכרי ואני אוציאו, אמר לו אני אתן לך כרצונך, הכנים צווארו והוציאו אמר לו תן לי שכרי, אמר לו לא די לך שנכנסת בפי ויצאת בשלום. (נ, כט) **וַנְּשַׁלְּחֶךָ** – טפחא, בתפקיד רבוי וגם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **בְּשָׁלוֹם**, כמדרש רבוי יציאות בשלום ממצבי גלויות, גזרות ואיומים. וטעם מלת **בְּשָׁלוֹם** – סלוק, מגביל כהסבר **הרב שוואב בשבילי אורייתא עה"ת** – אמר רבי יהושע בן חנינא: יצאנו בשלום, שרק בטלו את מה שהבטיחו לנו ולא הוסיפו לגזור עלינו גזרות נוספות.

שכל טוב (בובר) בראשית פרק כו כט) אם-תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כְּאֲשֶׁר לֹא נִנְעָנֶנְהָ. דכתיב כל הנוגע באיש הזה וגו' (פסוק יא): **וְכְאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עִמָּךָ רַק-טוֹב**. רק לשון מיעוט מלמד שלא עשו עמו טובה שלימה: **וַנְּשַׁלְּחֶךָ בְּשָׁלוֹם**. שאמרנו לך מעמנו (פסוק טז), ולא שהזקקנו לך: **אַתָּה עֲתָה בְּרוּךְ ה'**. כי מוצלח אתה בכל מקום בין עמנו ובין זולתינו ואין לך לחוש אם נתפרדת מאתנו: **אַתָּה עֲתָה** – מרכא טפחא, יתור לרבות, כדרשת **שכל טוב** כי מוצלח אתה בכל מקום בין עמנו ובין זולתינו, **בְּרוּךְ** – מרכא, לרבות כדרשת **שכל טוב** ואין לך לחוש אם נתפרדת מאתנו: **ה'** – סלוק, מגביל כי יצחק אבינו כולו ביטול לה' ולכן מכך הצלחתו וגם הגויים הכירו בכך שהצלחתו היא שלא כדרך הטבע.

בראשית תולדת כז, א: וַיְהִי כִּי-יָזַן יִצְחָק וַתַּחֲבִּיֵן עֵינָיו מֵרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגַנְנִי

... **וַיִּקְרָא** – גרשיים, יצא מענינו או יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר שכאן מלמד בשני התפקידים: (א) **תורה שלמה בר' תולדת כז [ד] תנחומא תולדת ח ותחבין עיניו** - למה כהו עיניו של יצחק וכו' על שהיה [עשון] מביא ציד ומאכילו וכתוב והשוחד יעור פקחים (שמ' מש' כג, ח) (ב) **[שם יד] תנחומא תולדת ח** ולמה קרא לו בנו הגדול אלא ללמדנו שמתניפין לרשעים בשעתן, לפי שראה שהעולם מהזה בידו קרא לו בנו הגדול. **אַת-עֵשָׂו** – מונח פסק, הפסק מנתקו מן ההמשך **בְּנֵו הַגָּדֹל** כמובא בתורה **שלמה בראשית תולדת כז [יג] ב"ר סה א** אביו קראו גדול אמו קראתו גדול את בגדי עשו בנה הגדול, אמר להן הקב"ה אם בעיניכם גדול בעיני קטן שנא' הנה קטן נתתיך בגויים (עובדיה א, ב) [גם דרשה טז] **נר השכלים כתי"ב בְּנֵו הַגָּדֹל** - חסר שכבר מכר את בכורתו

בראשית תולדת כז, כה: וַיֹּאמֶר הַנְּשֶׂה לִי וְאֶכְלָה מִצֵּיד בְּנֵי לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּנְשֶׂה לּוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ גֵּן נִיֶּשֶׂת

וַיִּנְשֶׂה לּוֹ וַיָּבֵא לוֹ גֵּן נִיֶּשֶׂת – דרגא מרכא כפולה טפחא סלוק, פעם ראשונה בתורה. **תיב"ע** ואכל ולא היה חמרא גביה ואזדמן ליה מלאכא ואייית חמרא דאצטנע בעינבווי מן יומי שירוי עלמא ויחביה ביד יעקב ויעקב אמטי ליה לאבוי ושתי. **חזקוני וַיָּבֵא לוֹ גֵּן נִיֶּשֶׂת**: שהיין מערבב קצת דעתו של אדם ולא ידקדק אם הוא עשו אם לא: **וַיָּבֵא לוֹ** – דרגא מרכא כפולה, דרגא בתפקיד קשור שמים וארץ, כאן מלאך הביא יין ליעקב, ויעקב הביא יין ליצחק אביו כאן מרכאים – מרכא כפולה היינו ענין המתנהל בשלבים, שלב ביניים כעין מתווך ושלב סופי ע"פ זהר פר' בלק, היין לא היה ראוי לשתיה בלי מזיגת מים, ודרגא א' רמז על מקור רחוק ליין; ב' יוצרת היכללות בין עליונים ותחתונים, כאן היכללות יצחק דלתתא ביצחק דלעילא; ג' שרשרת דורות טעמה מיינ זה. ע"פ חזקוני ההבאה נועדה לערבב קצת דעת יצחק ולא ידקדק אם הוא עשו אם לא (ואין לנו לשקול האם הייתה ראויה או לא) אפשר להסביר זאת כי הקב"ה סובב הדברים כדי שיראה מעשה יעקב כדבר לא ראוי ובכך לעקוף את הס"א מלהפריע. **וַיָּבֵא לוֹ גֵּן** – דרגא מרכא כפולה טפחא, כעין קבוצת פרטים (המלאך, יעקב) הפועלת ביחד באופן שלכאורה לא ראוי.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מרצא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרצא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו - זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלסא - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור - דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.2 בראשית תולדת כה,יט (התשע"ג)

בראשית חיי שרה כד,טז:

והנעך טבת מרצה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותָרַד הַלְיָנָה וְתַמְלָא כְּדָה וְתַעֲלָ:

בראשית חיי שרה כד,יח - יט:

וְתֵאמֶר שְׂתָה אֲדָנִי וְתַמְחֶה וְתָרַד כְּדָה עַל-יְדֵהּ וְתַשְׁקֶהוּ:

[יט] וְתַכַּל לְהַשְׁקֶתָּ וְתֵאמֶר גַּם לְמַלְיָךְ אֲשָׁאב עַד-אִם-כָּלְוֹ לַשְּׂתָת:

וְתֵאמֶר שְׂתָה אֲדָנִי - טפחא מונח אתנח, כטעמי המלים אנכי ה' א-לקיך בטעם תחתון וגם קרוב לשאר טעמי הפסוק

(שמות יתרו כב), אֲנֹכִי הוּא אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִצְרַיִם מִבְּרִית עֲבָדִים:

רמז לקיום תיקון יחודה עלאה ותתאה

וְתַכַּל לְהַשְׁקֶתָּ - טפחא אתנח, כטעמי המלים שמע ישראל (דברים ואתחנן וד), שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אחד:

בסיום ההשפעה נמצא תקון רמ"ח מלים של ארבע פרשיות בקריאת שמע בחלוקה המוסברת בפירוש באר לחי רואי.

אוצר החכמה, תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א] ... אלין אינון רמ"ח תיבין דד' פרשיין דיחודא דקריאת שמע דבכולהו

אינון רמ"ח אברים דכלילין בברית דאיהו צדיק. כולהו אַתְשְׁקִינְ ע"י שכינתא. דאיהי כ"ד י"ם. (פעולות השאיבה וההשקיה החזרות מרבות כְּדָה להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירוש באר לחי רואי מובן כי גי' מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ' שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה)

באר לחי רואי - הרב שפירא צבי הירש אבד"ק"ק מונקאטש (בעל דרכי תשובה):

(בר' ח"ש כד,טז) וְתַמְלָא כְּדָה וְתַעֲלָ שכשעשתה מהכ"ד כ"ה (ממלת כְּדָה מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, כגון בדרך ההסבר לעיל

או באופן של צירוף אות כ-לד ו-כ-לה), אז העלתה את המלכות סוד כ"ד אתון דיחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתון דיחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"א א-לקינו הוי"א אחד" שבו כ"ה אותיות). סוד כ"ד (ספירת מלכות) ה' (אות ה' מייצגת כאן את שם הוי"א בספירת חכמה) כנ"ל, אז (בר' ח"ש כד,טז)

וְתַעֲלָ, העלתה את המלכות לבעלה להזדווג עמו ביחודה שלים כנ"ל.

וְתֵאמֶר שְׂתָה אֲדָנִי היינו כמש"ל (ריש עמוד זה) שרבקה אמרה להיסוד צדיק דו"א שְׂתָה אֲדָנִי, שיקבל השפע מאמא עלאה (השקיה ע"י השכינה (תיקוני הזהר כ"א)). וגם גמליך אשקה. ומשם תרד השפע לעולמות שלמטה, שהם עתה גמולי מחלב בעוה"ר וכמש"ל.

אלין אינון רמ"ח תיבין דד' פרשיין וכו' דבכולהו אינון רמ"ח אברים וכו'. היינו כש"כ רבינו (בפרע"ח פכ"ה משער הק"ש) בסוד הרמ"ח תיבין דק"ש שבהם נבנית המלכות ברמ"ח אברים, שנחלק ל' פרשיין, ואהבת הוא מ"ב תיבין, והיה אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבין, מן ושמתם עד פ' ציצית נ' תיבין, ופ' ציצית ע"ב תיבין, וי"ב תיבין דיחודא עלאה ותתאה שמוע וברוך, ס"ה מספר רמ"ח, ועי"ש (בפכ"ז) בסוד ג' תיבות ה' א-לקיכם אמת שכולל הש"ץ, להשלים הרמ"ח תיבין, כי הבינה היא משפעת לז"א לכל רמ"ח אברים דינליה, וממנו נשפע להמלכות ע"י שליח צבור שהוא היסוד צדיק, ונתוסף להמלכות ג' אברים החסרים לה להשלים הרמ"ח עי"ש, ולזה דרש הכא וְתֵאמֶר שְׂתָה, היינו לאחר ששעשתה רבקה התיקון של ק"ש דיחודא עלאה ותתאה בסוד וְתַמְלָא כְּדָה וְתַעֲלָ כנ"ל,

אז נתנה אמא השפעתה לז"א לתקנו ברמ"ח אברים שנכלל בהו' פרשיות דק"ש וגו'

בסידור משה ואהרן, דיני קר"ש נאמר: ז"ל של"ה הק' בסודו שלו ד' צ"א (טט - הכוונה שהכותב תמצת את דברי השל"ה) טוב לכיין בכל תיבה ותיבה אות אחת של שם מ"ב (טט - ר"ת של תפילת רבי נחוניא בר קנה אנא בכח וגו') כזה ואהבת א את ב הויה ג אלהיך י

בכל ת לבבך י (צ"ל ז?) וכן כולם. ובפ' והיה אם שמוע יכוין בכל תיבה שם א' מע"ב שמות (טט - המתהוים מצירוף אות אחת משלושה פסוקים בספר שמות בשלח יד,יט וי'ט, כ וי'בא, כא וי'ט ובכל פסוק יש ע"ב אותיות) בדרך הפוך ישר הפוך (טט - בשם הראשון אות ראשונה של הפסוק יט, אות אחרונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) והסימן יהי כזה והיה - וה"ו אם - יל"י

שמוע - סי"ט וכן כולם ובפרשת ושמתם (טט - מהמלה ה-73 בפר' והיה אם שמוע) מן תיבת את דברי עד סוף הפרשה יש חמשים תיבות. והוא נגד חמשים שערי בינה. ובפרשת ויאמר יכוין בכל תיבה שם אחד מע"ב שמות בדרך ישר כזה (טט - בשם הראשון אות ראשונה של הפסוק ט, אות ראשונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) ויאמר - וו"ו הויה יי"י אל - סב"ט וכן כולם, וכדי להקל על הקורא העמדי על כל תיבה שם שלו.

בסדור השל"ה אומר: זה לשון מהרמ"ק [שער ד סי' יא], ברעיא מהימנא פירש כי סוד קריאת שמע בפרשיותיה ותיבותיה, שהן פרשה ראשונה מ"ב, ופרשה שניה ע"ב, ושלישית נ', ורביעית ע"ב, הם סוד [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד מקנ"ה שם טובלת קומה השכינה וגו' (שם' תר' כזית) אֲרָךְ הַחֲצֵר ... וְקַמְהָ תִּמְשַׁא אֲמוֹת וגו', מלת וְקַמְהָ אותיות מקו"ה, אפשר כי חצר המשכן עם קומת הקלעים היא כעין דמיון ל- [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד מקנ"ה שם טובלת קומה השכינה ובכך השכינה שוכנת בארץ במינה קדושה).

ובהג"ה כתב בקונטרס האר"י ז"ל [ס' הכוונות לג ע"ב, ופע"ח שער הק"ש פכ"ג מז ע"א] מצאתי בזה הלשון, דע כי בפרשה ראשונה תמצא מ"ב מן ואהבת עד סוף הפרשה, לרמוז לשם מ"ב, וגו'...

ע"פ פירוש באר לחי רואי הפסוקים בראשית חיי שרה כד,טז,יט,כ הם מקור ל- תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א] לענין קריאת שמע והכנה לתפילה. פירוש באר לחי רואי מבוסס על פירוש השל"ה ו/או מבוסס על הרמ"ק ועל כתבי האר"י.

סיכום:

(א) השקיה ע"י רבקה היא השפעת השפע לרמ"ח מלות קריאת שמע באופן של שם מ"ב ושם ע"ב (ישר הפוך ישר) ונ' שערי בינה ושם ע"ב (ישר ישר ישר).

(ב) פעולות השאיבה וההשקיה החזרות מרבות כְּדָה להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירוש באר לחי רואי מובן כי גי' מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ' שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה.

(ג) ממלת י"ם נמשך ענין קריעת ים סוף שבתוך כך מתגלים משלושה פסוקים בו שם ע"ב בצירוף ישר הפוך ישר, ושם ע"ב בצירוף ישר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלסא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(ד) ממלת **בְּרָה** מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, השקיה ע"י רבקה העלתה את המלכות סוד כ"ד אתוון דיחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתוון דיחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"ה א-לקינו הוי"ה אחד" שבו כ"ה אותיות), וכל אחד הקורא קראת שמע חוזר על פעולתה של רבקה ומצרף עולם הגשמי אל עולם הרוחני, כלומר מעלה אותו בדרגתו.
(ה) ועוד יש להבין מהשל"ה ששם ע"ב שהוא חסד (וענין של ימין) ממתק שם מ"ב שהוא חסד וגבורה (וענין של שמאל), לכן בשעת תפלה יעטוף בכף ימין את כף שמאל להמחיש ההמתקה והשפעת השפע המומתק אל רמ"ח מלות קריאת שמע ומהם אל רמ"ח איברי האדם ושם"ה גידיו.

בראשית תולדת כה, לא: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְּרָה כִּי־אֶת-בְּכֹרְתִי לִי:

רש"י (כז) **ויגדלו הנערים ויהי עשו** - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשהם, ואין אדם מדקדק בהן מה טיבן; כיון שנעשו בני שלש עשרה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה (ראה ב"ר סג, י).
כלי יקר בראשית כה, לב ... והודה עשו לדבריו ואמר הנה אנכי הולך למות, ואני קרוב יותר אל המיתה מן החיים אם כן למה זה לי בכורה. במלת זה לי, הוא כמראה באצבע על דבר ששייכה בו בכורה גם ביום ההוא, וזהו העבודה שהיתה בכורות: עשו אינו מאמין בקבלת עול מצוות שהיא ענין פ' והיה אם שמוע, ולכן אינו מאמין בקבלת עול מלכות שמים שהוא ענין פרשת שמע.
ויאמר יעקב – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, רמז לכך שעשו פירש לעבודה זרה ומרד בקבלת עול מלכות שמים המתבטאת בשמע ישראל.

בראשית תולדת כו, יג: וַיִּנְהַל הָאִישׁ נִגְלָה הַלֹּחַד וַיִּנְדֹּל עַד-כִּי-יָגַל מְאֹד:

וינְהַל הָאִישׁ – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, פירש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ב-(כו, כב) על רש"י (כב) **ופרינו בארץ** - "ונפוש בארעא" (ת"א). ... שהוא לשון רבוי וגדולה. ... והכונה היא שיצחק יתרבה ויתגדל (ככתוב לעיל **וינְהַל הָאִישׁ**)
טט – אפשר שהעולם הבינו שהצלחת יצחק בארץ קשה ובשנה קשה היא באמונתו ב-(**ברים ואתחנן וד**) **שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד**: היינו בקבלת עול מלכות שמים שהיא ענין של שמע ישראל ובכך יתגדל ויתקדש שמיא רבה.
הָאִישׁ – נוטריקון שמע ישראל ה' א-לקינו, ועוד פעם ה' אחד. וכן (**שמות בשלח טו, ג**) **ה' איש מלחמה ה' שמו**:

בראשית תולדת כו, ה: יַעֲקֹב אָשֶׁר-שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקָלִי

וישמר משמרתִי מצותִי הקוֹתִי ותורתִי:
ראה בבלי יומא כח,ב.
אמר רב קיים אברהם אבינו כל תורה כולה שנאמר (**בראשית תולדת כו, ה**) **יעקב אשר שמע אברהם בקלי** ... אמר ליה אם כן מצותִי ותורתִי למה לי. (**מתניתא** על כרחך מייטור המלים מלמדנו שקיים את כל התורה כולה)
אמר (רב) [רבא] ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין (**הב"ח** תחומין) אף שהיא תקנת חכמים לעתיד לבוא ולא נאמרה למשה בסיני) שנאמר **ותורתִי (מתניתא** בלשון רבים ומיעוט רבים שניים, ללמד שקיים) אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה (שתייהן במדה שוה).
מצותִי – טפחא ללא מגבלת מרכא לפניה, בתפקיד התפשטות אפיון לפניו, ללמד שמה שנאמר לפניו **יעקב אשר שמע אברהם בקלי** כולל תקנת חכמים לעתיד לבוא ולא נאמרה למשה בסיני

בראשית תולדות כו, ח:

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ-לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן וַיֵּרָא וְהִנֵּה יֹצֵק מִצַּחֲק אֶת רַבְּקָה אִשְׁתּוֹ:

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ-לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים – רביע ... זקף-קטן רביע ... זקף-קטן, א' הזקף כסוף ענין; ב' עצמת היצר בהתענינות ביצחק ע"י הפלשתים
שני התבניות רביע ... זקף-קטן עשויות להיות מדה לד למהרז"ו כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש
(א) **וַיְהִי** - רביע **כִּי אָרְכוּ-לוֹ שָׁם הַיָּמִים** – (גירסת כתר **כִּי** מונח כעין שתי תבניות של) מרכא פשטא זקף-קטן והוא תיאור ואחריו **וישקף** - רביע, פעולה, כעין לימוד לפניו.

אפשר שפ' **רש"י כִּי אָרְכוּ**. יסביר את הלפני לפניו. אמר מעתה אין לי לדאוג, מאחר ולא אנסוה עד עכשו, לא נזהר להיות נשמר. כלומר המלים **כִּי אָרְכוּ-לוֹ שָׁם הַיָּמִים** מלמדים לכתוב **אחריהם** על פעולת אבימלך, ומלמדים **אלפני לפניהם** אל **בראשית תולדת כו, ז** **וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא**
כי הם שאלו האם היא אשתו, וענה שהיא אחותו, לכן נזהר לא לנהוג בה כאשתו. ומשעבר זמן ולא פגעו בה חשב שאינם מתענינים בה.
גירסה אחרת **כִּי אָרְכוּ-לוֹ שָׁם הַיָּמִים** - מרכא פשטא זקף-קטן **וישקף אבימלך מלך פלשתים** - רביע פשטא מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, דבר החוזר וקורה. **תורה שלמה** () שהיה חוזר ומסתכל ברבקה או באהל יצחק.
וַיְהִי - רביע ... **וישקף** - רביע, שני פעלים בזמן עתיד עם וא"ו היפוך, משמע שעדיין לא התחיל הענין

(ב) **וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד** סתום שבא לפרש כי **החלון** – ע"פ **זוהר** משמעו באיצטגנינות בכוכבים וכן **שופטים ה** בעד החלון נשקפה אם סיסרא - באיצטגנינות בכוכבים, ופ' **המלבי"ם** ב-**שופטים ה** מראת קסמים או כישוף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, **מכל מקום**; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **ו**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

בראשית תולדת כו,טו: וְכַל-הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו **סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֶפְרָי:**
וְכַל-הַבְּאֵרֹת – רביע, ארבע בארות אפשר שארבע הבארות שהוזכרו כאן בשמות: עשק, שטנה, רחבות,שבעה שבאר שבע. ראה ב-
(כו,ז) וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם – מונח פסק מונח רביע, לפחות חמש ויש המפרש שבע

בראשית תולדות כו,יח: וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרָי
מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת אֲשֶׁר-קָרָא לָהֶן אָבִיו:
תורה שלמה [פד] ב"ר סד. כמה בארות חפר אבינו יצחק בבאר שבע. ר' יהודה ב"ר סימון אמר ארבעה כנגד כן נעשו בניו ארבעה
 דגלים במדבר, ורבנן אמרי ה' כנגד ה' חומשי תורה.
ילקוט מעם לועז בשם **מ"ר ר"ע** אומר בבאר שבע חפר ארבע בארות כנגד ארבע מחנות במדבר, רבנן אומרים חפר חמש בארות כנגד
 חמשה חומשי תורה.
מאור ושמש שבע בארות

וַיָּשָׁב יִצְחָק – קדמא ואולא, כעין רמז ללימוד בכלל ופרט או מלמד ולמד, כאשר הכלל או המלמד עשוי להיות **וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם** – (מונח) פסק מונח רביע, ללמד על לפחות חמש ויש המפרש שבע בארות,
 והפרטים או הלמד בתבנית **וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו** – רביע ... זקף-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא
 לסתום אלא לפרש (ראה מהרז"ו כעין מידה ל"ד)
 ועוד **וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים** – רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן כעין שלוש
 זקף בין שני קיסרים, תבנית המרמזת לענין עצמתי, ואפשר כי הדבר מתפרש ע"פ **תורה שלמה [פה] (פדר"א פ"ה) ר"ע** אומר כל מקום
 שהיו אבותינו הולכים היה הבאר מהלכת לפנייהם וחופרין שלושה פעמים ומוציאין אותה לפנייה ... וכתוב בירושלים והיה ביום ההוא
 יצאו מים חיים מירושלים (זכריה יד, ט) היא הבאר שעתידיה לעלות בירושלים ולהשקות את כל סביבותיה.
 וראה להלן **מאור ושמש** בגילוי סוד האמונה.

ועוד בא הכתוב הסתום ללמד כי מעשה אבות סימן לבנים וכמו שאצל האבות הבאר מהלכת לפנייהם כך אצל הבנים במדבר הבאר מהלכת
 לפנייהם, ולעיתיד לבוא בגאולה כפי הנלמד מתבנית הקרא **אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים** – תבנית זקף-קטן
 פעמיים בין שני קיסרים (סלוק אתנה), כעין דבר החוזר וקורה, זה גם מעיד על אי הכרת הטוב החוזר של פלשתים אף שזכו למים גם לשימושם.
וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת אֲשֶׁר-קָרָא לָהֶן אָבִיו:

...וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת – זקף-קטן זקף-גדול ג' תקע"ו, ע"פ מפתח המבוסס על יעב"ץ ו-"אמרי נועם" הרבי מדז'יקוב
 ג' אותיות **שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת** את"ק" ההפרש בין שתי הגיטריות 930 = 1506 – 576
 930 – עולה לגי' ס"ת **את' השמים' ואת' הארץ'** (בר' א,א) תמצ"ת במשמעות של צמצום, "הצמצום אינו כפשוטו אלא כולו שמות השם"
 (בעל התניא), "רצון הבורא לגלות פעולותיו, כנויו ושמותיו זו תכלית הבריאה" (שער האקדמות, אקדמה ד (דף יד))
 930 - כשנות אדם הראשון שנאמר עליו:

1. **בראשית ב,כ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וְלַעֹפֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלֵאמֹר לֹא-מִצָּא עֹזר כְּנַפְדִּי:**
 2. **בראשית ג,כ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הִיְתָה אִם כָּל-חַי:**
- מאור ושמש** עה"ת פירש כי ז' הבארות רומזים לז' מידות הקדושות ולסוד האמונה שנתגלה בימי אברהם ונסתם וחזר ונתגלה בחפירת
 יצחק הבארות ולכן הבארות הן כמתגלה מגי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל: **תתק"ל ז"ה השע"ר להו"ה צדיק"ם** יבוא"ו ב"ו: ועל כך כ"ל
 הנשמ"ה תה"ל י"ה: ומהגי' המלאה את"ק"ו כל נשמה מודה ואומרת ונתת"ה א"ת הברכ"ה: (עם האותיות)

בראשית תולדת כו,כ: וַיִּדְרִיבוּ רַעֲיֵי נָדָר עִם-רַעֲיֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם **וַיִּקְרָא שֵׁם-הַבְּאֵר עֶשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ:**
וַיִּדְרִיבוּ רַעֲיֵי נָדָר - אזלא-גרש מונח רביע, יצא מן הכלל וסטגו יתברר בסמוך.
עם-רעֵי יִצְחָק לֵאמֹר - מרכא תביר טפחא, יתור לרבות המחולק להודיע שהמריבה הייתה בשלבים אחדים

ט - לפי ההסבר על שלבים במריבה יובן ש-**וַיִּדְרִיבוּ רַעֲיֵי נָדָר** - אזלא-גרש מונח רביע, הינה תבנית של יצא מן הכלל ללמד על עצמו או
 ללמד על הכלל כולו יצא, כפי שהכתוב מספר על המריבה הבאה ואפשר ששתי הבארות שטנה ועשק הן הדוגמאות למריבות על הבארות
 שהוזכרו ב-**(כו,ז) וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים** גו' ששיערונו שהיו
 לפחות חמש בארות ואפשר אף יותר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגבילו; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית תולדת כו,כד: וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אַבְיָד
אל-תירא כי-אתה אֲנֹכִי וברכתיה וְהַרְבִּיתִי אֶת-זַרְעֲךָ בְּעִבּוֹר אַבְרָהָם עִבְדִּי:

(כו,כד) בְּלִילָה הַהוּא וגו' תיכף להגעתו זכה להתגלות הקב"ה באופן נעלה ביותר
(כו,כד) וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' - קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב שחבירו הכתוב לפניו מלמד עליו. נאמר ב-(כו,כג) **וַיַּעַל מִשֶׁם בְּאֵר שָׁבַע** - באר שמשם שואבים רוח הקודש והשראת נבואה באופן נעלה ביותר המתבטא בטעמי **(כו,כד) הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי** - זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, חיזוק, תוקף במובן של אופן נעלה ביותר, כי הנאמר **וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה הַהוּא** מרמז לשלוש פעמים השם המיוחד א-ה-ו-ה-ה פעם אחת גלוי פעמיים בסופי תיבות, **הַהוּא** - אותיות שם (אהו"ה) היוצא מר"ת **(בר' א,א) אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ**: שם המקשר שמים וארץ, שם הקשור לבינה ודעת, שם המקשר בין הוי"ה לא-לקים **(דב' וא' ד,לה) ה' הוּא הָאֱלֹהִים (מלא' ח,ט) ה' הוּא הָאֱלֹהִים**
(כו,כד) בְּעִבּוֹר - אותיות ב"ע ע"ב - שהם גימטריית שם הוי' במילוי יו"ד הקשור לעולם האצילות, **אַבְרָהָם עִבְדִּי** - ע"ב ד"י = דו"ד, שורש נשמת משיח מעולם האצילות, וכן הביא רמז ר' אל' שיל' נ"י כי ב-(**תה' עב,ה**) פרק ע"ב כשם ע"ב הקשור לעולם האצילות, פסוק ה', כעין ה' אחרונה בשם הוי"ה, שבה נברא העולם נאמר **וַיִּרְאֶה אֱלֹהִים אֶת-אֲבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' וְלֹא-אֶתְּיָדְךָ בְּעֵינַיִךְ וְלֹא-אֶתְּיָדְךָ בְּעֵינַיִךְ** ... **ע-ם-ש-מ-ש' ולפני-י-יר-ה' ...** ס"ת **משי"ח**, פעם יחידה בתנ"ך, אפשר שמרמז לענין נשמת משיח מעולם האצילות.

הקדמה להסבר של (כו,כד) אֲנֹכִי

(בראשית ב,טו) וַיִּשַׁח ה' אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם וַיִּנְחָהוּ בְּגוֹרְעוֹן לְעֵבֶדָה וּלְשִׁמְרָה:
(שמות ג,יב) וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהֵיךָ עֹשֶׂה וְהִלֵּךְ הָאֵלֹהִים כִּי אֲנֹכִי שֹׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶנְךָ אֶת-הָעָם מִמִּצְרָיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת-הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה:
(במ' פ' כ,ב) צוֹ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲתֹרְכְוּן לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִים יִחַזְוֵי תִשְׁמְרוּ לַעֲרִיב לִי בְּמוֹעֵד:
(בראשית ב,ח) וַיִּשְׁעֵ ה' אֱלֹהִים גּוֹרְעוֹן מִקְדָּם נִשְׁשֵׁם שֵׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יֵצֵא: רמב"ן (בראשית ב,ח) ... ורבותינו נעוררו בזה, אמרו בכראשית רבה (ז ה) **(בראשית ב,טו) לְעֵבֶדָה וּלְשִׁמְרָה: אלו הקרבנות, שנאמר **(שמות ג יב) תַּעֲבֹדוּן אֶת-הָאֱלֹהִים**, הדא הוא דכתיב **(במ' פ' כח ב) תִּשְׁמְרוּ לַעֲרִיב לִי בְּמוֹעֵד:** והכונה להם בזה לומר כי הצמחים וכל בעלי חיים צריכים לכוחות הראשונות [ס"א העליונות] ומהם יבא להם הגידול, ובקרבנות יהיה משך הברכה לעליונים ומהם לצמחי גן עדן, ומהם יהיו ויחיו לעולם בגשמי רצון וברכה שיגדלו בה,**

(כו,כד) אֲנֹכִי - גי' כסא [ארמון על מכונו (מהד"ב) ערך 81] הנבא ברדתה בבריאה ה' כסא. [ליקוטי תורה, מאמר שיר השירים] מלכות דאצילות ה' כסא, החלק התחתון ה' מלכות דאצילות, ה' כסא כסא ברדתה בבריאה מהוה עתה ה' עולם הבריאה. "אנכי ה' א-ל-ה' ב"ע עם עליון (פסא מונח ה' ה' דה' עם תחתון ה' הכתוב הזה (פחא מונח אתנה) הוא ור"ה "בראית ברא א-ל-ים" באותם עמים (פחא מונח אתנה). יצת ה' לגבורות ה' בינה דאצילות וגם ה' לגבורות דז"א דאצילות. וגם ה' לגבורות בעולמות בריאה יצירה ע"ה. ובעולם הע"ה התבצעה ע"ה יצת ה' הוכיחה תכלית הבריאה ה' האדם מבצע צווי ה' **וּבְקִרְבָּנוֹת יִהְיֶה מִשְׁךְ הַבְּרָכָה לְעֵלְיוֹנִים**, ע"ה יצת ה' (כעין רבן) מ"ה ברכה לעליונים מית ה' את בינה והביאה ליחודה בחכמה דאצילות. ה' על ה' נאמר מאמר הזהר הבא.

[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת שמיני מאמר ויהי ביום השמיני אות מח]

אלא אילו דיצחק וכו': ומשיב. אלא אילו של יצחק, צריכים להקריב אל הפרה, שנזכר ב' פעמים בכתוב, אחד שכתוב, **(בר' וירא כ,יג) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיִּרְאֵה הַנְּהַלְאֵל אֲחֵר וְגו', הרי אחד. ואחד, (בר' וירא כ,יג) וַיִּלְךָ אַבְרָהָם וַיִּנְחָה אֶת-הָאֵלִל, הרי שנים, וכתוב בהם, (בר' וירא כ,יג) וַיַּעֲלֶהוּ לְעֵלָה. וע"כ נאמר איל לעולה תמימים, שני איל, דהיינו לשון רבים, כי הם שנים. וע"כ גבורות למדנו, ומהם מתחלקים לכמה אחרים.**

פירוש. כבר ידעת שסוד עקדת יצחק, ה"ס (הוא סוד) מיעוט הג"ך (דחכמה?) (הג' ספירות הראוונות (כתר חכמה בינה או חכמה בינה דעת)) **דקו שמאל** כדי שיתיחד עם קו ימין שנקרא אברהם (כמ"ש באורך לעיל ויקרא אות ש"ד עש"ה) וכאן מפרט ומבאר יותר. כי נודע שב' פעולות נוהגות במסך דחירק שבקו אמצעי בעת שבא ליחד השמאל והימין יחד, שבתחילה מגלה בחינת המסך דמדת הדין דצמצום א', שאז התרוקן קו השמאל כולו מאורותיו. **ואח"כ בפעולה שניה** גונג את מדת הדין,

ומעלה המלכות לבינה ונמתקת שם במדת הרחמים, (כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) כי ע"י מסך זה ממשיך תחילה הקטנות דבינה, **ואח"כ ע"י הארה עליונה מוריד המלכות מבינה ומתגלה הגדלות דבינה**

ואז משיג שוב הקו שמאל בחינת ו"ק (ה' צוות ה' ה' מידות תחת) דג"ר ומתיחד עם הימין, שה"ס (הוא סוד) ג"ר דפנים. וז"ס (זה סוד) שתחילה נאמר מקו אמצעי שהוא ז"א, לאברהם שה"ס חסד וימין, שישחוט את יצחק בנו, (אבל כתוב **(בר' וירא כ,ב) וַיַּעֲלֶהוּ שֵׁם לְעֵלָה עַל אֶתֶר הַקָּרִים** - מהפ' פסא ז' מוציא מהפ' ה' ל ח' ה', ז' ... ז' בתפ"ד ה' או דבר החוזר ורה להזכיר לפני בורא עולם נסיון הע' ידה לזכות בכפרה מפני מידת הדין ה' בא מז"א) דהיינו מכח פעולה א' דמסך דחירק שבקו אמצעי,

שהוא גילוי דמדת הדין המסלק כל האורות מקו שמאל, שזה נבחן לשחיטה **(כ,ב) וַיַּעֲלֶהוּ** וגו').

ואח"כ נאמר לו (בר' וירא כ,ב) אֱלֹהֵי תִשְׁלַח לְךָ אֱלֹהֵי הָעֵר וְאֶת-תַּעֲשֵׁ לֹא מְאֹמָה וגו', דהיינו הגניזה דמדת הדין. ואח"כ נאמר (ראה הסבר א) **(בר' וירא כ,יג) וַיֵּרָא הַנְּהַלְאֵל אֲחֵר נֶאֱמָר פֶּסַבְךָ בְּרַגְלֵי, שה"ס שראה איך המלכות עלתה ונסתבכה בבינה, שה"ס פעולה ה' דמסך דחירק. שע"י ראה זו נמשכה הקטנות מבינה כנ"ל.**

ואח"כ ע"י הארה העליונה יורדת המלכות מבינה ומתגלה הגדלות מן הבינה, (כנ"ל ב"א דף ר"צ ד"ה בגין) שזסו"ה **(בר' וירא כ,יג) וַיִּנְחָה אֶת-הָאֵלִל וַיַּעֲלֶהוּ לְעֵלָה תַּסַּח יצחק בְּנוֹ: כי אז נתתקן יצחק בנו ע"י הגדלות מן הבינה.** הרי שב' פעמים איל שכתוב כאן, הם ב' מיתוקים, א' לקטנות וא' לגדלות.

[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת ויקרא מאמר פקיעת שופר אות שג]

פירוש. ב' גבורות הן, אחת הוא קו שמאל דז"א, שנקרא יצחק. והשניה היא המלכות, שהיא נבנית מקו שמאל, והיא ג"כ גבורה. וע"כ גבורה דז"א מכנה גבורה גדולה, והמלכות מכנה גבורה סתם.

ב"ה וב"ע עם ודעת למדני (דוד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים י"ב, עמי המרא והתורה כבעל-פה, הת"ס א – הת"פ"ג; תמצית ההערות; אתנה, סל"ג = סוף-פסוק (נראים יסורים ותפלים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפ"א – מוציא מפ"א; מרזא = מאר"ב, רבוי; דרנא – מצרף; תכיר – מחל, ממע, לא ממ; פקא = ריקא – נוי ממעות, רבוי מתפ"א; מרזא פקא – ב"ב ע"ה לנדול, יתור לרבות, מכל מ"א; דרנא תכיר פקא – בוצה עם הלכה ליה לפת"ה; מרזא תכיר פקא – בוצה עם הלכה לא ליה לפת"ה; תכיר מרזא פקא – בוצה ממע"ים הל' מפת"ה מענין מסוים; מ"ה-כ בורר לימוד אחד מרב אפ"ריות; פס"ו – סודר נחל, הל' והחל' נדתיים; זת"א סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פ"א – ס"א, I; ד"ה-ד"ן – 2; ד"ה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... ד"ה-ד"ן ... ד"ה-ד"ן בחצי פסוק – ה"ב; ה"ל"ה: (דמא – סדר דיימות; אולא = ג"ר = ג"ר"ם – יוצא מהענין; דמא ואולא – בסדר זה או הפ"ה, הצנת נ"א ולמוד פ"ה י בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' מעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פ"ה, רבוי, מינע), תל"א-ג"ה = תרסא – דר"ה בפסוק עור. מחיצה. ע"ה. גגה = כחה: תל"א-ג"ה = תרסא – דר"ה בפסוק ולפניו עור. מחיצה. ע"ה. גגה = כחה: פ"ה – דר"ה מהפסוק רעיו לנ"ה א"ם אחר/ים בת"ב ע"פ.

מוצע (הסבר א) הבא: ואח"כ נאמר (בר' וירא כביג) **נַרְא נְהַגְה־אֵלֵל אֵתְר נְאֵתוּ בְּסִבְיָהּ בְּרַנְיָו, שֶׁה"ס** (הוא סוד) שראה איך המלכות עלתה ונסתבכה בבינה, ש"ה"ס (הוא סוד) פעולה ה'ב' דמסך דחירק. ש"ע"י ראייה זו נמשכה (התב"ה) הקטנות מבינה כנ"ל. ואח"כ ע"י הארה העליונה יורדת המלכות מבינה ומתגלה הגדלות מן הבינה, (בפסוק ה'לפני כן נאמר על כ"ה) ואז משיג שוב הקו שמאל בחינת ו"ק (ה"ה) (וים) דג"ר ומתיחד עם הימין, ש"ה"ס ג"ר דפנים.

(בר' תול' כונג) **נְאֵמְר** – ד"ה-גדול בתפ"ד ג' ספירות ראונות מ"מאל ס"מסתכלים עליו – היינו גדלות מן בינה
 (בר' תול' כונג) **אֲנְכִי** – ד"ה-גדול בתפ"ד ג' ספירות ראונות מימין ס"מסתכלים עליו – היינו ג"ר דפנים מחכמה
 (בר' וירא כביג) **נַרְא נְהַגְה־אֵלֵל אֵתְר** – פ"א א בתפ"ד ע"ה אחד, ד"ה-ד"ן בתפ"ד ע"ה ניים, ד"ה-גדול בתפ"ד ע"ה ל"ה, ס"ה"כ
 ה"ה"וים ס"מ"ג י"ב ה"ו מ"אל

ועוד רמזים ע"פ ג' תוכן המנ"ע עם ב"ד-ד"ן ד"ה-גדול והפ"ה מג"י ד"ה-ד"ן ד"ה-גדול העולה ת"ע"ו (576), הל' וחס מ"אוצר הגי' ה' הרב י"ר פאל"ג זצ"ל: **ה'הוא נְאֵמְר אֲנְכִי** – גי' 17 + 257 + 81 = 355 והפ"ה בין גימ' רית המלים וגי' מלות ת"עמים (ד"ה-ד"ן ד"ה-גדול העולה) ת"ע"ו = 576 – 221 = 355 עולה בור"א עול"ם; 221 עולה איי"ר- ר"ת א'ני י"י ר'ופא ור"ת אברהם יצ"ה י"ע"ב ר'חל (ד' רגלי המרכבה ע"פ בני י"ה כ"ר) **ה'הוא נְאֵמְר** גי' 17 + 257 + 274, ההפ"ה מת"ע"ו- 274 - 302 = 274, עולה אברה"ם עם ה"ו, יצח"ל עם ס' אדנ"י [עם הכולל], יע"ב עם ב"ה"מות הוי' אדנ"י [עם הכולל], לא"ה רח"ל, 302 עולה ב"ם (ר"ת באר"בע מ"מם וואבים רוח ה'וד) **ה'הוא ... אֲנְכִי** – גי' 17 + 81 = 98, הפ"ה מת"ע"ו 98 - 576 = 478, 98 עולה זה"ו הכה"ן הממת"ב רבנות ס"לא יגיעו ל-גנה"ם 478 עולה זע"ר אנפ"ן, ח"י פע' הוי"ה, ויבו"א מל"ם המ"י"ה; בעת"ו, ס"ת ויבלע' המות' לנצח' (ע"י זוהר ברא"ת כ"ה ע"א)

ה'הוא נְאֵמְר אֲנְכִי (ע"י הגימ' ריות) ע"וי לייצג את בור"א עול"ם ולייצג לימות ודם לח"א אדם הרא"ן; ההפ"ה מת"ע"ו ע"וי לייצג איי"ר א'ני י"י ר'ופא הוא כלי הת"ון מת"א אדה"ר ס"ל ירידת העולמות ומעורבות הרע. היא הת"ובה אל ה'למות. אפ"ר כי ת"ובה מודגמת בפעולה ס"ל ו אמצע כלפי ס"מאל המצמצם מידת הדין, מסיר ההתנגדות, ה'פעם ממ"ה למעלה משך הברכה לעליונים המאפ"ר איחוד מ"אל עם ימין ל"לם והעליה הרוחנית מעל לעולם הבריאה **ה'הוא ... אֲנְכִי** (ע"י הגימ' ריות) ע"וי לייצג איחוד ימין ס"מאל בפעולת זע"ר אנפ"ן כפי הוסבר לעיל, המביא לגאולה ויבו"א מל"ם המ"י"ה; בעת"ו, ס"ת ויבלע' המות' לנצח'

ב"ה וכו' ועוד דעת למדני (רד"ק) כי במצוות האמנותי - תהלים י"ד, ע"פ עמי המרא והתורה כבעל-פה, הת"ס"א - הת"פ"ג; תמצית ההערות; אתנה, סל"ג = סוף-פסוק (באריס) יסורים ותפ"דים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפ"א - מוציא מפ"א; מרשא = מאר"ב; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלל, ממע"ב, לא ממ"ב; פקא = ריקא - נוי מ"מעות, רבוי מתפ"א; מרשא פקא - ב"ב" ויה לנדול, יתור לרבות, מכל פ"א; דרנא תביר פקא - כבוצה עם הלכה לה לפת"יה; מרשא תביר פקא - כבוצה עם הלכה לא לה לפת"יה; תביר מרשא פקא - כבוצה ממע"ב עם הל מפת"יה מענין מסוים; מ"ף - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפ"ריות; פס"ו - סודר הנחל, ת"לם והחלל נדרתים; זת"א סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פ"א - פ"א - ס"א; I; ד"ף - ד"ף - 2; ד"ף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... ד"ף-ג"ן ... ד"ף-ג"ן בחצי פסוק - הב"ב; ת"ל"יה: (דמ"א - סדר דיימות; אול"א = ג"ר"ם = יוצא מהענין; דמ"א ואול"א - בסדר זה או הפ"ה, הצנת נח"א ולמוד פ"ה בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' מעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פ"ה, רבוי, מינ"ה), תל"א-א-ג"ל = תרשא - דר"ה - כפסוק ע"ור. מחיצה. ע"ירה. גגה = כחה: תל"א-א-ג"ל = תל"א - דר"ה - כפסוק ולפניו ע"ור. מחיצה. ע"ירה. גגה = כחה: פ"ר - דר"ה - כפסוק רעיוו לנח"א/ים אחר/ים בתו"כ בע"פ.

הכתוב הבא מתאר פעולות ו אמצעי להביא לת"ן ו מאל ולהביא ליחוד מאל בימין כמתואר ב-[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת שמיני מאמר ויה ביום השמיני אות מח]

בראשית תולדת כה

- (כט) וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְיָיד וַיִּבְא עֲשׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עַיְף:
- (ל) וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאֶרֶם הָאֶרֶם הַזֶּה כִּי עַיְף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֶדּוּם:
- (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי:
- (לב) וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמַה־זֶּה לִּי בְכֹרְתְךָ:
- (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְּׂבֻעָה לִּי כִּיּוֹם וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב:
- (לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֲשׂו לְחֶם וַיִּנְיֵד עַד־שִׁים וַיִּאֲכַל וַיִּשְׁתֶּן וַיִּגָּם וַיִּלָּךְ וַיָּבֹז עֲשׂו אֶת־הַבְּכֹרְתָהּ ס

[פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת תרומה מאמר רזין דברכת המזון אות תשפב]

מ"ט לית הכא וכו' : מהו הטעם שאין כאן, בברכת המזון, שמאל, אלא ימין בלבד. הוא משום שאין חלק לסטרא אחרא במזון של ישראל, ואם היא מתעורר שמאל, היה הסטרא אחרא מתעורר עמו, להיתור נמשך משמאל. וכבר הוא מכר בכורתו וחלקו ליעקב אבינו. וע"כ אנו נותנים לו חלקו למקטרג ההוא בזוהמא של מים אחרונים, ואם אין זוהמא בידים שנרצחו, הרי חלקו במאכל שהידיים קרבו אליו. כי עכ"פ יש בהם שיורי מאכל.

ביאור הדברים. כי הס"א יונקת משמאל, דהיינו מקו שמאל שאינו נכלל בימין ע"י קו האמצעי, כי כל מגמתם להמשיך הארת החכמה שבשמאל ממעלה למטה, שה"ס ג"ר דחכמה. ונודע, שמחמת חסרון חסדים, אין החכמה יכולה להאיר ומשפעת דינים קשים. וזהו מדתו של עשו. ויעקב שה"ס קו האמצעי, הוא ממעט את קו השמאל מג"ר דחכמה, (כדי יתיחד עם ימין ה"ר אברהם ומלא חסדים?) אבל משום זה הוא מיחד אותו בקו ימין, והחכמה מתלבשת בחסדים שבימין ומאיר בבחינת ו"ק דחכמה (בימין או/א ב"מאל בבניה?). (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) וז"ש שיעקב נק' קטן. מחמת חסרון ג"ר דחכמה (בימין או ב"מאל?), ועשו נקרא גדול, מחמת התאמצות לינק מג"ר דחכמה (בימין או ב"מאל?), שה"ס הבכרה של עשו. וזו"ה, (בר' תול' כה, כט) וַיִּבְא עֲשׂו מִן־הַשָּׂדֶה, שה"ס קו שמאל, הנק' שָׂדֶה, והמשיך החכמה ממעלה למטה, דהיינו לקבל הג"ר דחכמה. ומחמת זה וְהוּא עַיְף. כי נמשכה לו חכמה בלי חסדים, שהיא כולה דינים, ונתעייף מזה עד למיתה. וז"ס (בר' תול' כה, ל) וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא וגו'. דהיינו שישמש לו מן החסדים שלו, שנקראים (בר' תול' כה, לד) לְחֶם וַיִּנְיֵד עַד־שִׁים, (ועל זה הגיב י"ב) (בר' תול' כה, לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי: דהיינו שישגיר בידיו את הבכרה שלו, שה"ס הג"ר דחכמה, המתמעטת בהכרח על ידי קו האמצעי, ואז ייחד השמאל עם הימין, וישפיע לו חסדים שה"ס מזון. וז"ש, (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת. כיון שהדינים הנמשכים מג"ר דחכמה שהיא בכרה, הם כל כך קשים עד מות, (בר' תול' כה, לב) וְלָמַה־זֶּה לִּי בְכֹרְתְךָ: (בר' תול' כה, לג) וַיִּשְׁבַּע לוֹ, על זה שלא יחזור להדבק בבכרה, ואז נתן לו מזון. שהוא חסדים, ע"י היחוד של ימין ושמאל. אפ"ר ע"כ כאן י"ה הדגמה בעולם המע"ה ל פעולות הת"ן והמתוארות ב-[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת שמיני מאמר ויה ביום השמיני אות מח]

אמנם אם יעבור עשו על השבועה ויחזור להמשכת הבכרה, אז מתקלקל המזון ומתהפך לזוהמא. וזה אמרו, מ"ט, לית הכא שמאלא, בגין דלית חולקא לסטרא אחרא במזונא דישראל. כי הס"א הדבק בשמאל להמשיך ממעלה למטה, הרי הוא מחוסר מזון שהוא חסדים, כמו שנתבאר בעשור. ואם יש מזון, יש בהכרח יחוד של ב' קוין ימין ושמאל והס"א מסתלקת משם. כנ"ל. וז"ש, והא איהו זבין בכרותיה וחולקיה ליעקב אבונא כי מחמת חסרון מזונות שבשמאל, מכר עשו את הבכרה ליעקב אבינו, כמ"ש לעיל. הרי שבהתעוררות השמאל דס"א מסתלק המזון. וז"ש, והא אנן יהיבנא ליה וכו' בזוהמא דמיין בתראין, כי רחיצת זוהמא מן הידיים, תורה, על המאכל המתקלקל מחמת הדבקות בשמאל של הס"א הנקרא זוהמא, כנ"ל, ומרמזים לס"א שזהו חלקו, דהיינו של הדבוק בו. ואי לית זוהמא, אם עוד לא נתדבק לגמרי בשמאל, שיהפוך המזון לזוהמא, הא חולקיה, דההוא מיכלא דקריבו ביה דיין. ידים, מורים על המשכת החכמה ממעלה למטה. שה"ס ג"ר שבגוף, ואומר, ואף על פי שעוד לא המשך ממעלה למטה, אלא שהידיים קרבו להמשיך, מתקלקל ג"כ המאכל. ונעשה לחלקו של הס"א.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **תנ"ך**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרקא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

בראשית תולדת כז,יא: וַיֵּצֵא אֱבִימֶלֶךְ אֶת-כָּל-הָעָם לְאֶמְרָה הַנֶּגְעָה בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת:

בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ - מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים, כאן הנוגע ביצחק או באשתו, שלא על כל אחד חלה אותה ההלכה או הענין או שלא צריך שיחול על כולם ביחד, כאן הנוגע ביצחק או באשתו ולא כל שכן בשניהם מות יומת, כמו שמות משפטים ... ומכה אביו ואמו - מרכא תביר טפחא, מות יומת, מספיק שיעשה חבורה באחד מהוריו, מות יומת.

תורה שלמה [נה] בשם ב"ר סד א וַיֵּצֵא אֱבִימֶלֶךְ א"ר אייבו אפילו צרור לא יזרוק אדם בהם (תה' נו, ז), גִּירוֹנוּ צִפִּינוּ **יִצְפּוֹנוּ הֶמָּה עֶקְבִי יִשְׁמְרוּ כְּאִשְׁרֵי קִינוּ נִפְשֵׁי: וב- (לקח טוב) הנוגע באיש הזה לשום היזק בעולם, כמו (תה' קח,טו) אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחַי אֶלְנִבְיָא אֵל-תִּרְעוּ:**

הַנֶּגְעָה בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ - אזלא-גרש ... תביר, כעין יצא מענינו לידון בענין אחר יצא להחמיר ולהקל. ע"פ (מדרש הגדול) ל-(כז, י) **וַיֵּאמֶר אֱבִימֶלֶךְ מִה-זֹּאת עֲשִׂיתָ לָנוּ וְגו'**, הרשעים רוב מעשיהם הרעים בעיניהם קל ביותר ויש להסיק כי לא מענישים, לכן היוצא מענינו של (כז, י) הוא כי כאן (כז,יא) הזהיר עונש מיתה על עבירה קלה או אפילו לא עבירה כי בדיני ישראל בן נח נהרג על גזל של פחות משהו פרוטה וכאן הזהירו במיתה אף על היזק... והלהקל בא לומר ע"פ פסוק (מ,ט) שהיכירו שזה שלא פגעו במ (יצחק ורבקה) היתה לעצמם (לאבימלך ולעמו) טובה שזוהי משמעות (בר' תול' כז,ט) **אם-תִּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כְּאִשְׁרֵי לָא נִגְעָנוּךְ וְכְאִשְׁרֵי עֲשִׂינוּ עִמָּךְ רַק-טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם אַתָּה עֲתָה בְּרִיחֵי ה':**

ראה **אזלא-גרש / גרשיים תביר, מרכא תביר טפחא**

בדיני ישראל בן נח נהרג על גזל של פחות משהו פרוטה. **מ"ר המבואר, ר"ב, הערות למדרש ע' תרס"ג, נח פ"ר, לא, ס"ה,** ד"ה כך היו אנשי דור המבול עושים וגו', קשה, והלא בן נח נהרג אף על פחות משהו כמבואר בעירובין ס"ב וכעוד מקומות, ואם כן-מה-הואילו בתקנתם, וי"ל דהדין שבן נח נהרג נאמר רק אם הגזלן שהוציא את הגזל באונסו של הגזל. ואז אף שהוא פחות משהו פרוטה - נהרג, אך כשמוציא הגזל לרצונו, וכגון כאן שהמוכר נתן תורמוסים ללוקח לרצונו, כדרך כל מוכר שנותן ללוקח לטעום - אינו חייב. אך כאן מכיון שנגרם למוכר נזק גדול שברשעותם הציגוהו ככלי ריק, הקפיד המוכר למפרע על עושקו, ולכן נענשו. (נחמד למראה)

• ויעוד אפשר לומר עפ"י מ"ש תוס' שם ד"ה ב"נ, דהדין דב"נ נהרג על פחות משהו הוא רק בגזל מישראל, אבל בגזל מחבירו הוא עדיין בגדר "והשיב את הגזלה", כיון דאין לו מחילה, דדין שוה פרוטה נאמר רק בישראל שהם ביכולת למחול על היזק פחות משהו, כל ב"נ שלא נאמר דין זה אצלם, כשגזלו הרי יוכל לתקן עונו ע"י השבה, לכן הוא פטור, וחולק על רש"י שסובר דה"ה לגזל מחבירו ב"נ ע"ש. בפחות משהו לא נתחייבו מיתה, ועי' רש"י ע"ז ע"א ב, ד"ה ב"נ משמע שחזר בו ממ"ש בעירובין.

בראשית תולדת כז,א: וַיְהִי כִּי-זָקַן יִצְחָק וַתִּקְהַיֵּן עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵו הַגִּדְלוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגַנְנִי:

... **וַיִּקְרָא** - גרשיים, יצא מענינו או יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר שכאן מלמד בשני התפקידים: (א) **תורה שלמה בר' תולדת כז [ד] תנחומא תולדת ח ותכניה ענינו** - למה כהו ענינו של יצחק וכו' על שהיה [עשן] מביא ציד ומאכילו וכתוב והשוחד יעור פקחים (שמ' מש' כג,ח) (ב) **[שם יד] תנחומא תולדת ח ולמה קרא לו בנו הגדול אלא ללמדנו שמחניפין לרשעים בשעתן,** לפי שראה שהעולם מהזה בידו קרא לו בנו הגדול.

אֶת-עֵשָׂו - מונח פסק, הפסק מנתקו מן ההמשך **בְּנֵו הַגִּדְלוֹ** כמובא **בתורה שלמה בראשית תולדת כז [יג] ב"ר סה א** אביו קראו גדול אמו קראתו גדול את בגדי עשו בנה הגדול, אמר להן הקב"ה אם בעיניכם גדול בעיני קטן שנא' הנה קטן נתתיך בגוים (עובדיה א,ב) [גם דרשה טז] **נר השכלים כתי' בְּנֵו הַגִּדְלוֹ** - חסר שכבר מכר את בכורתו

בְּנֵו הַגִּדְלוֹ - מונח רביע **וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר ... הַגַּנְנִי תורה שלמה בר' תולדת כז [יז] תנ"י תולדת ט א** ושלמה צווח (משלי כז,כ) כסף סגים מצופה על חרס שפתיים דולקים ולב רע וכו' ... כך היה עשו אומר לאביו הנני ובלבו יקרכו ימי אבל אבי ואהרעה את יעקב אחי ובביאור **תורה שלמה** ע"פ **מדרש הגדול** ורוח הקדש צווחת **משלי כו** **כי יחנן קולו אל תאמן בו כי שבע תועבות בלבו ... ובמדרש תהלים יד, א** **אמר נבל בלבו,** זה עשו הרשע, שהיה אומר אחד בפה ואחד בלב ... אמר לו הקב"ה רשע אתה מתחנן בדבריך לאביך ואמרת אליו **הברכה אחת הוא לך אבי וכו'**

הסבר זה מתואם עם תבנית הטעמים של **בראשית תולדת כז, לח ... וישא עשו קלו ויבך** - מרכא תביר טפחא סלוק, מרכא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חל הענין באופן דומה, כאן מחלק את התנהגות עשו ואת קולו לקבוצת פרטים. **ויבך וישא עשו קלו** מאפיין את הצד של אחד בפה אבל הוא גונב לבבות בהתנהגות ואין תוכו כבדו.

בראשית תולדת כז,יט: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אֲבִיו אֲנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרְךָ עֲשִׂיתִי כְּאִשְׁרֵי דְבִרְתָּ אֵלַי קוּם-נָא שָׁבָה וְאָכַלְתָּ מִצִּידִי בְּעִבּוֹר תְּבַרְכֵנִי נִפְשֶׁךָ:

עֲשִׂיתִי - זקא-גדול **רש"י** כמה דברים כאשר דברת אלי. ט - (א) רבוי של דברים כנראה יותר משנים כי אחרת למה לי מילת "כמה". אמו אמרה לו שיצחק אמר לעשו (כז, י) (ט - א) **הֲבִיאָה לִי צִיד** (ט - ב) **וַעֲשֶׂה-לִּי מִטְעָמִים** (ט - ג) **וְאָכַלְתָּ וְאָבְרַכְתָּה לִּפְנֵי ה' לִפְנֵי מוֹתִי:** (ב) ע"פ **ספר קין פתחיה - הרב מנקין זצ"ל** כשם שיצחק לא דבר עם יעקב כך גם יעקב לא עשה ט - היינו זקא-גדול שלוש נקודות שנים באופן אחד ואחת באופן אחר. (ט - א) **עֲשִׂיתִי** - אמה רבקה עשתה (כז, י) (ט - ב) **וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים** (ט - ג) **וְאֶת-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנֵהּ:** ויעקב לא עשה רק העביר אותם בשליחות אמו. **בְּכֹרְךָ עֲשִׂיתִי** - זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול, גי' המלים המוטעמות עולה $1032 = 790 + 242$ מאוצר הגימטריה של הרב י"ר פאלוך זצ"ל: **1032 תתרה"ב**

1. ז"ו ה"א רוח"ו ש"ל מל"ך המשי"ח (בעה"ט בראשית א')
2. דבר"י תורה קולטי"ן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, תור רבבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מנח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גריש'ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.7 בראשית תולדת כה, יט (התשע"ח)

בראשית תולדת כה, כג:

וַיֹּאמֶר ה' לְהֵאשֶׁר נַיִם גּוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשָׁנִי לְאֲמִים מִמֶּנִּי וַיִּפְרְדוּ וְלֹאֵם מִלְּאָם יֵאָמֵן וְרַב יַעֲבֹד צַעִיר:

בראשית תולדת כה, כד: וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ לְלִדְתָּהּ וְהִנֵּה תוֹמֵם בְּבִטְנָהּ:

בראשית תולדת כה, כה: וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי כִּלְוֹ פְּאֵהֶרֶת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֶשָׂו:

בראשית תולדת כה, כו: וְאַחֲרָיו־כֵּן יֵצֵא אַחִיו וַיְדוּ אֶחָיוּ בַּעֲקֵב עֶשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב בֶּן-שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלִדְתָּהּ אֹתָם:

[בבלי ברכות ה, ב] תניא, אבא בנימין אומר: על שני דברים היית מצטער כל ימי - על תפלת שתהא לפני מטתי, ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום. על תפלת שתהא לפני מטתי - מאי לפני מטתי? אילימא לפני מטתי ממש - והאמר רב יהודה אמר רב ואיתמא רבי יהושע בן לוי: מנין למתפלל שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר - שנאמר: (ישעיהו לח, ב) וַיִּסַּב הַזְקֵקָהוּ פָּנָיו אֶל-הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיִהּ: לא תימא לפני מטתי, אלא אימא: סמוך למטתי. ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום (רש"י: ראש ומרגלותיה, זה לצפון וזה לדרום, ונראה בעיני שהשכינה במזרח או במערב, לפיכך נכון להסב במיטה לרוחות אחרות) - דאמר רבי חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק: כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בניס זכרים, שנאמר (תה"ז, יד) וְצִפּוֹנֶיךָ תִּמְלָא בְּטַגְמֵם וְשִׁבְעוּ בְּגִימֵם. רב נחמן בר יצחק אמר: אף אין אשתו מפלת נפלים; כתיב הכא: וְצִפּוֹנֶיךָ תִּמְלָא בְּטַגְמֵם (רש"י: וְצִפּוֹנֶיךָ - לשון צפון, וסיפיה דקרא יִשְׁבְּעוּ בְּגִימֵם, רש"י: תִּמְלָא בְּטַגְמֵם - תמלא ימי הריונם), וכתיב התם (בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ לְלִדְתָּהּ וְהִנֵּה תוֹמֵם בְּבִטְנָהּ:

[תורה שלמה קכב] (בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ לְלִדְתָּהּ ימי לידתה אינו אומר אלא ימיה ללמדך שכשהאשה יושבת על המשבר היא מגעת למיתה, וכן הוא אומר (קהלת ג, ב) עת ללדת ועת למות. (מדרש הגדול)

[תו"ש קכב] כשהאשה יושבת על המשבר נפתחו לה צ"ט פתחים של מיתה ואחד של חיים ולכך נאמר וַיִּמְיָה ולא ימי לידתה לְלִדְתָּהּ - אתנח, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של יַמִּיהָ בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד על מיגבלת החיים של היולדת בשעת לידה לפתח אחד של חיים לעומת רבוי פתחי מיתה שמסכנים אותה ואת עובריה.

(בר' תול' כה, כד) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ (סלוק מפסוק קודם) מרכא טפחא כעין לימוד סמוכים לפסוקים הקודמים (כה, כא) וַיִּתְּרֵצְצוּ הַבְּנִיִּים וגם (בר' תול' כה, כד) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, סמיכות התרוצצות הבנים אפשר באה ללמד שסיכנה אותם ואת אמם ושלא יולדו כלל או שלא בזמן המלא. מדרשת רבי יצחק [בבלי ברכות ה, ב] על יצחק אבינו אפשר להסיק שיצחק אבינו נתן מטתו בין צפון לדרום כי שכניה במזרח או במערב ולכן רבקה מילאה ימי הריונם של הבנים למרות התרוצצות הבנים בקרבה.

(תהלים ז, יד) מִמַּתִּים יָדָהּ ה' מִמַּתִּים מִתְּלֵדָהּ חֶלְקֵם בְּחַיִּים וְצִפּוֹנֶיךָ תִּמְלָא בְּטַגְמֵם וְשִׁבְעוּ בְּגִימֵם וְהַיְחִיחוּ יְתָלָם לְעוֹלָמֵיהֶם: וְצִפּוֹנֶיךָ - צנורא תִּמְלָא - גלגל (ירח בן-יומו) בְּטַגְמֵם - עולה ויורד, טעם כעין קיסר החזק מאתנח, יִשְׁבְּעוּ בְּגִימֵם - מרכא אתנח. דרשת רבי חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק מחברת בין החלקים הנפרדים שבפסוק

[מהרש"א חידושי אגדות בבלי ברכות ה, ב]

ונראה לפי דרכנו שהיא מזמור בתפלת לילה דסמוך לשכיבה מדבר כמ"ש תפלה לדוד וגו' בחנת לבי פקדת לילה וגו' ומסיים בו מִמַּתִּים יָדָהּ ה' וגו' שהוא מלשון אנשים שיתן לו זרע אנשים שיהיו חֶלְקֵם בְּחַיִּים דהיינו בתורה כמ"ש כי הוא חיך גם בעשירות דהיינו וְצִפּוֹנֶיךָ תִּמְלָא בְּטַגְמֵם וְשִׁבְעוּ בְּגִימֵם וגם יניחו יְתָרָם לְעוֹלָמֵיהֶם מתוך עשירות ואמר דוד ברוח הקודש ע"י תפלה זו שבלילה קודם שכיבה אני בצדק אחזה פניך ואשבעה בהקיץ משינתי זה ממה שחזיתי תמונתך ברוח הקודש בלילה ושוב ראיתי בערוך בערך תפלה שפירש בזה ג' פירושים ואתפלת ערבית ע"ש וק"ל:

וְהִנֵּה תוֹמֵם - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, דרך נוספת לדרוש שרבקה הייתה אמורה ללדת יותר זוגות כנדרש ב- [ב"ר (וילנא) תולדות סגו, ו] ... רבי הונא אמר אם כך אני עתיד(ה) להעמיד שנים עשר שבטים הלואי לא עיברתי, מנין (י"ד) ז"ה, תני בשם רבי נחמיה ראוייה היתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים, ה"ד (בר' תול' כה, כג) וַיֹּאמֶר ה' לְהֵאשֶׁר נַיִם גּוֹיִם בְּבִטְנָךְ דא תרין, וְשָׁנִי לְאֲמִים הא ארבעה, וְלֹאֵם מִלְּאָם יֵאָמֵן הא שיתא, וְרַב יַעֲבֹד צַעִיר הא תמניא, (בר' תול' כה, כד) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ לְלִדְתָּהּ הא עשרה, (בר' תול' כה, כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי הא חד עשר, וְאַחֲרָיו־כֵּן יֵצֵא אַחִיוּ הא תרין עשר, ואית דמייתין ליה מן הדין קרא, ותאמר אם כן למה זה אנכי, זיין שבעה ה"א חמשה הא תרין עשר

בְּבִטְנָהּ - סלוק, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של תוֹמֵם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד מדוע מלת תוֹמֵם חסרת אות אל"ף כנדרש ב-[לקח טוב] תאומים קרינן וכתיב תומים, לפי שיעקב בלבד היה תם ולא עשו, אבל בתמר כתיב תאומים (בר' יישב לח, כז) נִקְיָה בַּעַת לְדָתָהּ וְהִנֵּה תְאוּמִים בְּבִטְנָהּ: ששניהם צדיקים.

בְּבִטְנָהּ - סלוק, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של תוֹמֵם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד שעשו השחית את בטן רבקה כפירש [פענח רזא] (בר' תול' כה, כד) וְהִנֵּה תוֹמֵם בְּבִטְנָהּ: חסר א' וחסר י' כתיב להורות על עוד י"א שבטים שהיו ראויין לצאת ממנה ונחסרו לה, כי עשו הוציאו עמו בצאתה האם והשליא כמו שיסד הפייט, טרף אף וישחת רחם וכו', ד"א שנכתב חסר בעבור שלא היו כשאר תאומים הדומים זל"ז, שהרי זה איש שעיר וזה איש חלק, והיו הפכיים לגמרי לכן הוא חסר ב' החסרונות: ויצא הראשון אדמוני על שהשחית רחם אמו ונתגעל בדם ואדמומית:

(בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יַמִּיהָ לְלִדְתָּהּ - סופי תיבות: ו-ה-ת עולה תהו, רמז לנלמד בתורת הסוד שנשמת עשו הייתה מעולם תהו. ראשי תיבות ו-י-ל עולה לוי, אפשר שמרמז למשה רבנו שביא התורה המלמדת על עולם התיקון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקהא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

בראשית תולדת כז,כד: וַיֹּאמֶר אֱתָה זֶה בְנֵי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אֹנִי:

[אור החיים] מצדיק דבריו (טט של יעקב) כי הוא עשו לא שואל. וגו'
וַיֹּאמֶר - זקף-גדול, בתפקיד שתי נקודות באופן אחד ואחת באופן אחר, כפי' **אור החיים** שתי נקודות הן: (א) לפי הקול ועוד ירצה באומרו **אֱתָה זֶה**, להיות שהיה קולו מגיד כי **יעקב הוא**, (ב) לפי חוש המישוש לזה נתכווין לברך לגוף המחליט כי הוא עשו, ולזה אמר **אֱתָה זֶה**, מורה באצבע לאשר יגיד **חוש המישוש**
 נקודה אחת באופן אחר: והיה מליביש הברכות בדעתו כמה שלפניו **בלא שום מחשבה מי הוא** וגו' בשעת הברכה לא היה מברך אלא זה שלפניו.
 מצד חוש המישוש זה כעשו, מצד חוש השמיעה זה כיעקב, לכן בירך לזה שלפניו בלי ליחס זאת ליעקב או לעשו.

בראשית תולדת כז,כז: וַיִּגַשׁ וַיִּשְׁקֶלְוּ וַיִּרְחַ אֶת-רֵיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמֶר רָאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכְוּ הִי:

רש"י וַיִּרְחַ וגו'. והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן.
 טט - ב- **כז,כז** נאמר ותקח רבקה את-בגדי עשו בנה הגדל החממת וגו' וב- **כז,כז** נאמר ואת ערת גדיי העזים הלבשה על-ידי ועל חלקת צואריו:
 המדרש אומר שבגדי עשו החממת נלקחו מנמרוד כאשר עשו הרגו ביום מות אברהם. ונמרוד קבלן? מחם? שלקחם מנת. והם היו בגדי אדם הראשון שעשה להם ה' כתנות בגן עדן אחרי חטא עץ הדעת. וריח-גן-עדן הריח יצחק במערת המכפלה בקבורת אברהם.
וַיִּרְחַ אֶת-רֵיחַ בְּגָדָיו - תביר מרכא טפחא. מרכא טפחא, יתור לרבות שהיו שני מיני בגדים, **בגדי עשו החממת** ולהם ריח-גן-עדן ו-**ערת גדיי עזים** ש-אין ריח רע יותר משטף העזים
 תביר ממעט לגמרי מהריח שהריח יצחק את ריח שטף העזים של **ערת גדיי עזים** כפירוש רש"י
וַיִּבְרַכְהוּ - אתנה, מגביל שרק ליעקב ברך ואילו לעשו נאמר (בר' תול' כז,לט) **וַיִּגַּעַן יִצְחָק אֲבִיו**

תולדת כז,לג: וַיַּחֲלֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד-מָאֹד

וַיֹּאמֶר מִי-אֶפֹּא הוּא הַצֵּד-צִיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכֶל מִכָּל בְּטָרִם תְּבוּא וְאֶבְרַכְהוּ
גַם-בְּרוּךְ יִהְיֶה:

חֲרָדָה גְדֹלָה עַד-מָאֹד - זרקא מונח סגול

תורה שלמה הוסיף חרדה, שהייתה חרדה זאת גדולה מן החרדה של העקידה

בראשית תולדת כז,ג: וַעֲתָה שָׂא-נָא כְּלִיךָ תְּלִיךָ וְקִשְׁתְּךָ וְצִדְךָ וְצִידְךָ לִי צִידְךָ צִיד:

10. בראשית תולדת כז,לג: וַיַּחֲלֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד-מָאֹד

וַיֹּאמֶר מִי-אֶפֹּא הוּא הַצֵּד-צִיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכֶל מִכָּל בְּטָרִם תְּבוּא וְאֶבְרַכְהוּ גַם-בְּרוּךְ יִהְיֶה:

בראשית תולדת כז ג וצודקה לי צידה - כתיב, **בעה"ט** בבלי חולין... שני ה"י יתירים למדו ה' הלכות שחיטה וה' סימני טהרה בעוף ... וה' סימני טהרה בחיה

* אפשר שקשור לקרא בראשית תולדת כז לג **ויאמר** - פזר **מי-אפוא** - פזר **הוא הצד-ציד** - תלישא-קטנה - שיעור ה' הלכות שחיטה כי יעקב שחט גדיים ולא צד חיות או עופות, וכל פזר מוליד ה' סימני טהרת העוף, וה' סימני טהרת החיה

ע"פ **תורה שלמה** בסוגיה מי כתב את ספר איוב, נעשית היקש ע"י השוואת המילה **איפוא** או **איפה** למקראות שונות, משה רבנו, יצחק ויעקב, יוסף (**איפה** הם רועים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתגה, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.8 בראשית תולדת כה,יט (התשע"ט)

בראשית תולדת כה,כב: וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת-ה':

בראשית תולדת כה,כג: וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי נָיִם גּוֹיִם בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּנֶה יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְּאֵם יֵאָמֵץ וְרַב יַעֲבֹד צִעִיר:
(בר' תול' כה,כב) **וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. מדרש [בר'ר] מביא הסברים אחדים של שני לימודים ובכלל הסבר יש לימוד ולימוד המהפך (נגדו).
נשלב ההסברים בתוכן המדרש.

וּבְרֵאשִׁית רַבָּה (ב"ר) (וילנא) פ'ר תולדת סג,ו (בר' תול' כה,כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה, ר' יוחנן ור"ל, ר' יוחנן אמר (הסבר) זה רץ להרוג את זה (הסבר נגדי) וזה רץ להרוג את זה, ריש לקיש אמר (הסבר) זה מתיר ציוויו של זה (הסבר נגדי) וזה מתיר ציוויו של זה, רבי ברכיה בשם רבי לוי שלא תאמר (הסבר) משיצא ממעי אמו נזדווג לו, (הסבר נגדי) אלא עד שהוא במעי אמו זירתיה מתוחה לקבליה, הה"ד (תה' נח,ד) **זָרוּ רְשָׁעִים מִבְּטֶם (מעו מִבְּטֶם דְּבָרִי כְּבוֹב):** (כה,כב) **וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה**, (הסבר) בשעה שהיתה עומדת על בתי כנסיות ובתי מדרשות יעקב מפרכס לצאת הה"ד (ימימיהו א,ה) **בְּטָרִם אֶצְרָךְ בְּטָלוּ וַדְעָתִיד**, (הסבר נגדי) ובשעה שהיתה עוברת על בתי עבודת כוכבים עשו רץ ומפרכס לצאת הה"ד (תה' נח,ד) **זָרוּ רְשָׁעִים מִבְּטֶם**,

(כה,כב) וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן – מונח מקף זקא-קטן, **אִם-כֵּן** – מקף כבורר בין צער קשה לכל מעוברת, ובין צער מיוחד לרבקה. כאן הכתוב **לָמָּה זֶה אֲנִי** מלמד שהיה צער מיוחד לרבקה.
(כה,כב) וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן – מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים ממאמר רבקה בנושא הבנים שאותה להם כעשרים שנה.
נשלב מראה מקום ללימודים בתוכן המדרש.

(המשך [בר'ר תול' סג,ו]) **(כה,כב) וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי**, (לימוד א) רבי יצחק אמר מלמד שהיתה אמנו רבקה מחזרת על פתחיהן של נשים ואומרת להן הגיע לכם הצער הזה בימיכם אם כך (טט: אלו המלים **אִם-כֵּן**) הוא צערו של בנים והלואי לא עיברתי, (לימוד ב) רבי הונא אמר אם כך אני עתידה להעמיד שנים עשר שבטים הלואי לא עיברתי, מנין ז"ה (טט: כמספר ז"ה הבא ממלת **הָ** וכוונתו ל-"ב שבטים),

טט: **[תו"ש הערה פג]** עשו אמר להרוג רבקה ויעקב. רבקה שמעה דבריו ולפי זה יש להסביר **וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן** שאם כך דבריו צריך לברר **לָמָּה זֶה אֲנִי** נושאת אותו. והמשך ההערה ולכן **וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת-ה'**: לפי הערת תו"ש תבנית הטעמים של **וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים** – מהפך פשטא מוציא מהפשט של תנועה ועשוי ללמד למלת "ירוצצו" לשבירת - הריגת רבקה. וב-**[תו"ש הערה פ"ה]** ע"פ ראב"ע מלת **הַבָּנִים** היא על שם העתיד, שגם אחרי לידתם הם ירדפו זה את זה.

מוצע לומר כי טעם מונח של **(כה,כב) וַתֹּאמֶר** ירבה הסבר ל-(לימוד א) ואלו מלות המדרש והלואי לא עיברתי כאשר כוונתן לא רק לצער העיבור אלא גם לצער שנושאת עובר הרוצה להורגה ואת אחיו עכשו ולעתיד לבוא [תו"ש פח פט].
ב-(לימוד ב) מלות המדרש והלואי לא עיברתי הן רק על צער העיבור.

(טט: לימוד ב נאמר ע"י אמורא ויש לו מקור במאמר תנא) תני בשם רבי נחמיה ראיה היתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים, (טט: המדרש דורש י"ב גם כרמזים בכתוב) הה"ד **(בר' תול' כה,כב) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי נָיִם גּוֹיִם בְּבִטְנָהּ** דא תריין (2), **וּשְׁנֵי לְאֻמִּים** הא ארבעה (4), **וְלֹאִם מִלְּאֵם יֵאָמֵץ** הא שיתא (6), **וְרַב יַעֲבֹד צִעִיר** הא תמניא (8), **(בר' תול' כה,כב) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֶרְתָּהּ** הא עשרה (10), **(בר' תול' כה,כב) וַיִּצְא הָרְאשִׁוֹן אֲדָמוֹנִי** הא חד עשר (11), **(בר' תול' כה,כב) וַאֲחֵרֵי-כֵן יֵצֵא אֲחִיו** הא תריין עשר (12), (טט: אפשר שמה שהמדרש חוזר ודורש י"ב ממלת **הָ** זה המשך דברי התנא) ואית דמיייתין ליה מן הדין קרא, **(בר' תול' כה,כב) וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי**, (מנין **הָ**=ג' אות) זיין שבעה (ג' אות) ה"א חמשה הא תריין עשר, מנין **זֶה**,

(כה,כב) לָמָּה זֶה – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ב-(לימוד ב) **זֶה** רבוי י"ב בנים ב-(לימוד א) **זֶה** רבוי צער בעיבור, רבוי צרות בעתיד. **[תו"ש פח] ... ולמי תאמר על הר סיני (שמ' ית' כב) אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ** מיד חגרה מתניה ועמדה בתפלתה **(מדרש הגדול)**. **[תו"ש הערה פח]** בסגנון אחר במדרש חפץ כתי"י ... אמר לה (שם בן נח) צדיק ורשע במעין, ורשע מבקש להרוג צדיק ... כיון ששמעה רבקה כך נתעטפה בתפלה לפני הקב"ה ואמרה רבונו של עולם אם רשע הורג את הצדיק **(כה,כב) לָמָּה זֶה אֲנִי** למי תשמיע בסיני **(שמ' ית' כב) אֲנִי ה' . השיבתה רוח הקודש (תה' זל,ה) ה' לא יעזובנו בַּיָּד וְלֹא יִרְשָׁעוּנוּ בְּהַשְׁפֹּטוֹ:**

לפי הנאמר במדרש חפץ טעם טפחא של **זֶה** בתפקיד פוסק – מנתק בין "למה זה" ובין **(כה,כב) אֲנִי** – ואז מלת **אֲנִי** מכוונת לקב"ה ולא לרבקה וטם **אֲנִי** אתנה מגביל את הנזק שעשו עלול לגרום ליעקב ולבניו.

לפי פשט הכתוב מלת **אֲנִי** מכוונת לרבקה ואז טעם טפחא של **זֶה** בתפקיד כפותח טפח ואינו מפסיק אלא מחבר את המלים **(כה,כב) לָמָּה זֶה אֲנִי** ליחידה אחת המלמדת על צער רבקה. וזה דומה לשני הלימודים במלים **(שמ' בשלח טו,י) צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת בְּמַיִם אֲדִירִים**: כאשר טעם טפחא במלת **בְּמַיִם אֲדִירִים** הם המצרים. כאשר טעם טפחא במלת **בְּמַיִם** בתפקיד פותח טפח לאפיין את הכתוב לפניו המלים **בְּמַיִם אֲדִירִים** הם יחידה מאוחדת ומשמע המלים הם מים אדירים. **[בבלי מנחות נגא]** פתח ואמר: יבא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים; יבא אדיר - זה הקדוש ברוך הוא, דכתיב: **(תה' צג,ד) אֲדִיר בְּמַרְוֵם יְיָ**, ויפרע לאדירים - אלו ישראל, שנאמר: **(תה' טו,ט) אֲדִירֵי פְלִי-חֶפְצֵי-יָבֵם**, מאדירים - אלו המצרים, דכתיב: **(שמות בשלח טו,י) צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת בְּמַיִם אֲדִירִים** - אלו מים,

[מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ז] כל אותן האלפים והרבבות צללו כעופרת במי ים אדירים במים אדירים. ד' נקראו אדירים ואלו הן הקדוש ברוך הוא נקרא אדיר שנאמר **(תה' צג,ד) אֲדִיר בְּמַרְוֵם יְיָ**, ישראל נקראו אדירים שנאמר **(תה' טו,ט) אֲדִירֵי פְלִי-חֶפְצֵי-יָבֵם**, מצרים נקראו אדירים שני' (יחזקאל לבי,יח) **אֹתָהּ וּבְנֹתָהּ גֹיִם אֲדָרְם**, [המים נקראו אדירים שני' **(תה' צג,ד) מְקֻלָּוֹת מֵיִם רְבִיִּים אֲדִירִים** נגלה הקדוש ברוך הוא שהוא אדיר על ישראל שנקראו אדירים להפרע מן המצרים שנקראו אדירים] במים שנקראים אדירים שני' **(שמות בשלח טו,י) צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת בְּמַיִם אֲדִירִים**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרנא – מחרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

בראשית תולדות כו"ג: וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָה וַיִּמְצָא בִשְׂנֵה הַהֵוָה מַאֲכָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה':

וַיִּמְצָא בִשְׂנֵה הַהֵוָה מַאֲכָה שְׁעָרִים – תביר מרכא טפחא מונח אתנה **רש"י מַאֲכָה שְׁעָרִים**. ... ורבתינו אמרו אומד זה למעשרות היה.

הַהֵוָה – אותיות שם אהו"ה שם הפלאים, שם הצירופים, הנעת דברים, קפיצת הארץ, בתוך שנת רעב שלא היה כמוהו מימי אברהם, כאשר העולם שומם, כל מה שיצחק זרע הצליח מעל ומעבר.

תביר מחלק ממעט היתור לרבות שעליו מלמדת התבנית מרכא טפחא של **בִשְׂנֵה הַהֵוָה**. אפשר כי ממעט את המעשר שיצחק הפרישו, היינו שלא הגיע אליו אלא אפשר לשם **הוא כהן לא-ל עליון** והאריך ימים עד שנת 53 של יעקב

[רש"י] בִשְׂנֵה הַהֵוָה. אף-על-פי שאינה כתקנה, שהיתה שנת רעבון. **בְּאֶרֶץ הַהֵוָה ... בִשְׂנֵה הַהֵוָה** שניהם למה? לומר שהארץ קשה והשנה קשה.

בִשְׂנֵה הַהֵוָה – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רומז לרבוי הקושי באותה שנה. **וַיִּמְצָא** – תביר מחלק בקבוצת הפרטים ומלמד שעל חלק מהם לא חל הענין של הקושי, שלא חל על **וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָה**.

[תורה תמימה] (בר' תול' כ"ג) וַיִּזְרַע יִצְחָק – דוסתאי ב"ר ינאי אומר משום ר' מאיר, הרי הוא אומר ביצחק וברכתך **(בר' תול' כ"ג)** **וַיִּבְרַכְהוּ** **(בר' תול' כ"ג)** **וְהַרְבִּיתִי אֶת־יִצְחָק**, דרש יצחק, הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידי, עמד וזרע, שנאמר **וַיִּזְרַע יִצְחָק**

בְּאֶרֶץ הַהֵוָה וַיִּמְצָא בִשְׂנֵה הַהֵוָה מַאֲכָה שְׁעָרִים ^(ט) **[תוספתא ברכות פ"א]:** **(בר' תול' כ"ג) וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָה** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות לימוד אחד יוצא מפשט הכתוב. ע"פ **[תורה תמימה הערה ה]** אחד הלימודים יהיה מסקנת יצחק מפירון האדם שצריך מעשה אל פירון הארץ שצריך מעשה וה' ישלח ברכתו במעשה.

[תורה תמימה הערה ה] ענין הדרש הוא שדרש כעין גז"ש, כי כמו הברכה והרביתי את זרעך לא תבא רק אם עוסק האדם בפו"ר כך ברכת הארץ לא תבא רק אם יעסוק האדם בעבודת האדמה, לכן קם זרע ושלח לו ה' ברכתו:

[תורה תמימה] וַיִּמְצָא ... מַאֲכָה שְׁעָרִים – ת"ר, בברכותיה של ארץ ישראל בית סאה עושה חמשת רבוא כורין, דכתיב וזרע יצחק בארץ ההיא וגו' וימצא מאה שערים ^(כ) **[כתובות ק"ב א']**:

[תורה תמימה הערה ו] כלומר על אחת שבשאר שנים נתברך למאה, והוי מאה פעמים חמש מאות הרי חמשה רבוא, ועיין בתוספתא פ"ו דברכות, ובגמ' כאן החשבון:

(בר' תול' כ"ג) וַיִּזְרַע יִצְחָק – מהפך פשטא, הארץ שזרע יצחק יצאה מרגילותה שבית סאה היה עושה 500 סאה, וכאן בית סאה עשה 500 * 100 סאה.

בראשית תולדות כו"ג: וַיִּבְרַח הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הַלּוֹךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי-יָבֵדֵל מְאֹד:

וַיִּבְרַח הָאִישׁ – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, פירש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ב-(כו,כב) על רש"י **(כב) ופרינו בארץ** – "ונפוש בארעא" (ת"א). ... שהוא לשון רבוי וגדולה. ... והכוונה היא שיצחק יתרכה ויתגדל (ככתוב לעיל **וַיִּבְרַח הָאִישׁ**)

טט – אפשר שהעולם הבינו שהצלחת יצחק בארץ קשה ובשנה קשה היא באמונתו ב-**(דברים ואתחנן וד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**: היינו בקבלת עול מלכות שמים שהיא ענין של שמע ישראל ובכך יתגדל ויתקדש שמייה רבה.

הָאִישׁ – נוטריקון שמע ישראל ה' א-לקינו, ועוד פעם ה' אחד. וכן **(שמות בשלח טו, א) ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שָׁמוֹ**:

[שפת אמת בראשית תולדות שנה תרלא] ... וודאי שיש בכל דבר ניצוץ קדוש שמחי' הדבר ורק שנסתור ע"י הטבע והחיצוניות כי ע"ז נברא העולם להיות חיותו ית' בתוך מ"ב (מעשה בראשית) והאדם ידע ויברר שהכל מחיות הש"י. ... וזהו ה' ענין יצחק שכ' **(בר' תול' כו, ג) הַלּוֹךְ וַיִּגְדַּל כו' מְאֹד**. כמ"ש **(בר' אלא) מְאֹד** זה יצה"ר מה"מ (יצר הרע מלאך המות).

בראשית א, לא: וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהַנְּהָיִטּוּב מְאֹד וַיְהִי-עֶרְבַּ וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי: פ

(בר' תול' כו, ג) וַיִּבְרַח הָאִישׁ – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל שזהו ענין ניצוץ קדוש שמחי' הדבר מאז מעשה בראשית ובאמירת שמע ישראל (ש"י שראשי התיבות משמען גם השם יתברך) מקבלים עול מלכות שמים ומבררים שהכל מחיות הש"י (השם יתברך, שראשי התיבות משמען גם שמע ישראל)

(בר' תול' כו, ג) עַד כִּי-יָבֵדֵל מְאֹד – מרכא טפחא, יתור לרבות ברוח ובחומר והחומר משועבד לרוח. נשווה

(בר' תול' כו, ג) עַד כִּי-יָבֵדֵל מְאֹד – מרכא מקף טפחא סלוק, **כִּי-יָבֵדֵל** – מקף כרב-מצב ע"פ **[שפת אמת תולדות התרל"א (א) גדל גלוי** אור התורה, גלוי החיות מהשם יתברך במעשה בראשית גם בדברים הרחוקים מהקדושה כמו בדומם (ב) לעומת מעשה עשו שביצר הרע הטעה לאביו שאף שהוא איש שדה כאילו הוא ממשיך הכל להש"י, וע"י בחירה ב-(א) ה- **מְאֹד** בטעם סלוק, שעבודת יצחק

מגבילה ומסלקת (עולה מהעולם) את היצר הרע או נאמר זאת במקביל למעשה בראשית **(בר' א, לא): (ב) לעומת ה- מְאֹד** הוא היצר הרע שצריך להיות מוגבל לעבודת השם יתברך (כגון זורע, מעשר, מברך על המזון, נותן לתלמידי חכמים) ולא לשם עצמו זו מגמת מעשה עשו שביצר הרע הטעה לאביו שאף שהוא איש שדה כאילו הוא ממשיך הכל להש"י,

(בר' א, לא) וְהַנְּהָיִטּוּב מְאֹד – טפחא מקף אתנה

וְהַנְּהָיִטּוּב – מקף כרב-מצב ע"פ **[שפת אמת תולדות התרל"א (א) גדל גלוי אור התורה, גלוי החיות מהשם יתברך במעשה בראשית** גם בדברים הרחוקים מהקדושה כמו בדומם (ב) לעומת ה- **מְאֹד** הוא היצר הרע שצריך להיות מוגבל לעבודת השם יתברך (כגון זורע, מעשר, מברך על המזון, נותן לתלמידי חכמים) ולא לשם עצמו

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מדוני (טורדני) כי כל במצוות האמנותי – ההלכות ק"ט, ט"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מהפך פשטא; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוקא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישי**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

הסבר זה נתמך בתבנית הטעמים שהכתוב **וַיִּבְרַכְהוּ ה'** בא אחרי אתנה, והוא חצי פסוק עצמאי. אבל היות ו-**וַיִּבְרַכְהוּ** מוטעם טפחא אז (א) טפחא בתפקיד כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה ה' נוצר האפיון **וַיִּבְרַכְהוּ ה'** (ב) טפחא בתפקיד התפשטות האפיון לכתוב לפניו **מֵאָה שְׁעָרִים** שאמנם בפועל יצחק זרע, וההצלחה הייתה מ- **וַיִּבְרַכְהוּ ה'** בנוסף על מה שהביא **[תורה תמימה]** לעיל מ-**[תוספתא ברכות פ"ו]** ובנוסף התברך בנושא אחר כהסבר האדמו"ר ממ"ש.

בראשית תולדת כו,יג: וַיִּבְרַךְ הָאִישׁ נִגְלָף הַלּוֹף וַיְגַדַּל עַד כִּי-נִגְדַל מְאֹד:

וַיִּבְרַךְ הָאִישׁ – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, פירש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ב-(כו,כב) על רש"י (כב) **ופרינו בארץ** – "ונפוש בארעא" (ת"א). ... שהוא לשון רבוי וגדולה. ... והכוונה היא שיצחק יתרבה ויתגדל (ככתוב לעיל **וַיִּבְרַךְ הָאִישׁ**) טט – אפשר שהעולם הבינו שהצלחת יצחק בארץ קשה ובשנה קשה היא באמונתו ב-**(דברים ואתחנן וד)** **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**: היינו מקבלת עול מלכות שמים שהיא ענין של שמע ישראל ובכך יתגדל ויתקדש שמייה רבה. **הָאִישׁ** – נוטריקון שמע ישראל ה' א-לקינו, ועוד פעם ה' אחד. וכן **(שמות בשלח טו,ג)** **ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׁמוֹ**:

[שפת אמת בראשית תולדות שנה תרלא] ... וודאי שיש בכל דבר ניצוץ קדוש שמח' הדבר ורק שנותר ע"י הטבע והחיצוניות כי ע"ז נברא העולם להיות חיותו ית' בתוך מ"ב (מעשה בראשית) והאדם ידע ויברר שהכל מחיות הש"י. ... וזהו ה' ענין יצחק שכ' **(בר' תול' כו,יג)** **הַלּוֹף וַיְגַדַּל כו' מְאֹד**. כמ"ש **(בר' א,לא)** **מְאֹד** זה יצה"ר מה"מ (יצר הרע מלאך המות). **וַיִּבְרַךְ הָאִישׁ** – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל שזהו ענין ניצוץ קדוש שמח' הדבר מאז מעשה בראשית ובאמירת שמע ישראל מקבלים עול מלכות שמים ומבררים שהכל מחיות הש"י (השם יתברך, שראשי התיבות משמען גם שמע ישראל) **(בר' תול' כו,יג)** **עַד כִּי-נִגְדַל מְאֹד** – מרכא טפחא, יתור לרבות ברוח ובחומר והחומר משועבד לרוח.

בראשית א,לא: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-פְּלִאֲשֶׁר עֲשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד וַיְהִי-עֶרְבַּ וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי: פ

נשווה בין **(בר' תול' כו,יג)** **מְאֹד** – סלוק ובין **(בר' א,לא)** **מְאֹד** – אתנה, **(בר' תול' כו,יג)** **עַד כִּי-נִגְדַל** – מרכא מקף טפחא. **כִּי-נִגְדַל** – מקף כרב-מצב ע"פ **[שפת אמת תולדת התרל"א]** (א) גדל גלוי אור התורה, גלוי החיות מהשם יתברך במעשה בראשית גם בדברים הרחוקים מהקדושה כמו בדומם (ב) לעומת מעשה עשו שביצר הרע הטעה לאביו שאף שהוא איש שדה כאילו הוא ממשיך הכל להש"י, וע"י בחירה ב-**(א)** טעם מלת **מְאֹד** סלוק כמגביל, מלמד שעבודת יצחק מגבילה ומסלקת (פירוש שם הטעם סלוק – עולה, כאן במשמע מסלק מהעולם) את היצר הרע, או עושה בו אתהפכה ומגבילה אותו לעבודת הש"י. ובמקביל למעשה בראשית **(בר' א,לא)** **מְאֹד** – אתנה כמגביל את היצר הרע להיות מוגבל לעבודת השם יתברך (כגון זורע, מעשר, מברך על המזון, נותן לתלמידי חכמים) ולא לשם עצמו, שזו מגמת מעשה עשו שביצר הרע הטעה לאביו שאף שהוא איש שדה כאילו הוא ממשיך הכל להש"י,

(בר' א,לא) **וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד** – טפחא מקף אתנה

וְהִנֵּה-טוֹב – מקף כרב-מצב ע"פ **[שפת אמת תולדת התרל"א]** (א) גדל גלוי אור התורה, גלוי החיות מהשם יתברך במעשה בראשית גם בדברים הרחוקים מהקדושה כמו בדומם (ב) לעומת ה- **מְאֹד** הוא היצר הרע שצריך להיות מוגבל לעבודת השם יתברך (כגון זורע, מעשר, מברך על המזון, נותן לתלמידי חכמים) ולא לשם עצמו

בראשית תולדת כו,יד: וַיְהִי-לֵךְ מִקְנֵה-צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וְעִבְדָּה רַבָּה וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים:

[רש"י] **(בר' תול' כו,יד)** **וְעִבְדָּה רַבָּה** - פעולה רבה, בלשון לע"ז אובריני"א [ג"א אוברינא] [ג"א מוספה מכלול העבודות] עבודה משמע עבודה אחת, **עִבְדָּה** משמע פעולה רבה:

[רש"י] אובריני"א – בשפה הפולנית יש השפעה צרפתית ובפולנית יש מילה דומה במשמע "הגנה"

מילון NOUVEAU PETIT LAROUSSE ערך BROIGNE מוסבר DEFENSE DE CORPS יחידת הגנה **וְעִבְדָּה** – טפחא בתפקיד שנוי בשילוב פ'**[רש"י]** ירמו לפעולה **רַבָּה** של הגנה **רַבָּה** – אתנה כמגביל את התקפות הפלישתים על משפחת ונכסי יצחק אבינו. מזה יובן הנאמר ב- **(בר' תול' כו,טו)** **כִּי-רַעַצְמָתָהּ** – מקף כבורר בין משמעויות **עִבְדָּה** ואחת המשמעויות היא כי ליצחק אבינו יש הגנה אלקית וגם אמצעי הגנה גשמיים שמתעבים פורעים בין מאורגנים מטעם המלכות ובין מן העם מלנגד ע"י. דבר זה גם יסביר מדוע **(בר' תול' כו,טו)** **וַאֲבִיבְלָדָה הַלֵּךְ אֵלָיו מִגְּבָר וְאַחַזְתָּ מִרְעֻהוּ וּפִיכָל שֶׁר־צִבְאָו: (בר' תול' כו,טז)** **וַיִּאמְרוּ רָאוּ רְאִינֵנוּ כִּי-הִנֵּה ה' עִמָּךְ** – הכירו בהגנה האלקית על יצחק אבינו, וגם הכירו באמצעי ההגנה הממשיים וחששו שמה יתקוף אותם בהגנו על עצמו ולכן בקשו **(בר' תול' כו,טז)** **וַנֵּאמֶר תְּהִי גַם אֵלֵהּ בִּינֹתֵינוּ בִּינֵינוּ וּבִינֵהּ וְנִקְרְתָה בְרִית עִמָּךְ: כדי שלא (בר' תול' כו,טז): תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רַחֲמֵיךָ**. מקור להגנה אלקית על יצחק בדומה ליעקב: **[מדרש תנחומא (בובר) פ' וישלח [ז]] (בר' וישלח לב,כה) וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדָו, מה כתיב למעלה מן הענין (כ,כח) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וגו', כיון שראה הקדוש ברוך הוא היאך היה יעקב מיצר, אמר ר' ברכיה שלח אַרְבַּע כתות של מלאכים לעשות מלחמה עם עשו כל הלילה, [מדרש תנחומא (בובר) פ' וישלח [ז]] (בר' וישלח לב,כה) וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדָו, מה כתיב למעלה מן הענין (כ,כח) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וגו', כיון שראה הקדוש ברוך הוא היאך היה יעקב מיצר, אמר ר' ברכיה שלח אַרְבַּע כתות של מלאכים לעשות מלחמה עם עשו כל הלילה,**

מקור להגנה צבאית על יצחק: **[תורה שלמה מד] (בר' וישלח לב,ז)** וארבע מאות איש עמו: ... וראיתי להביא כאן מה שכתוב בספר הישר ... ויבואו מלאכי לבן ויגידו לעשו (איך יעקב כביכול עשק את לבן) ... ויקח את בניו ועבדיו ששים איש ... ויקח מבניו שיער החורי 340 איש ... 400 איש שאלף חרב וילך לקראת יעקב להכות אותו. ...

מלאכי לבן יצאו מאת עשו וילכו ארצה כנען ויבאו בית ריבקה אם יעקב ועשו ויגידו לה לאמר הנה עשו בנך ערך לקראת יעקב אחיו ארבע מאות איש, כי שמע אשר הוא בא, וילך להלחם עמו ולהכותו ולקחת את כל אשר לו. ותמהר ותשלח רבקה אנשים מעבדי יצחק שבעים ושתים איש לקראת יעקב בדרך, כי אמרה אולי ילחם עשו בדרך במוצאו אותו. וילכו המלאכים האלה לקראת יעקב בדרך ויפגשו בו בדרך הנחל מעבר לנהר יבוק ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה זה מאת האלהים לעזור לי, ויקרא יעקב את שם המקום ההוא מחנים.

ב"ה טוב טעם ודעת ודעת (ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם; המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשקפה: אתנה, סלק = סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשט = מוציא מפשט; מרכא = מברך; רבוי; דרגא - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקה טול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא - גרש - גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פוזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אחר/כתובש"פ.**

במעשר אפי' מדרבנן ועם כל זה היה שואל היאך יעשרם והיה נראה שהיה מחמיר להוציא מעשר אפי' מאלו. (למוד ד) הפקיר עצמו כשדה פרש"י כשדה זה שהכל זורעין בתוכו כך הפקיר עצמו להזנות עם הכל וכד"א אם בשדה מצאה [מתנות כהונה].

(בר' תול' כה, כז) אִישׁ יִדַע צֵיד - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל ענין מסוים או הלכה מסוימת. הקבוצה היא גידולי ארץ ישראל ומלח יכול עמם כי כאשר מייבשים אותו במשרפות מלח בשמש, נדמה כאילו גדל מהארץ. אלא שעל מלח ותבן לא חל חובת רבנן של הפרשת תרומות ומעשרות. ועוד כמסקנה מ-**[בעה"ט (בר' תול' כז, ג)] ע"פ [חולין ט, א, כז, א, נט, א] ציד. צידה** כתיב ה"א יתירה. יצחק לימד לעשו ה"א סימני טהרה בעוף ובהיה והלכות שחיטה וזה ממעט את בעלי החיים הלא טהורים. **(בר' תול' כה, כז) אִישׁ שָׂדֶה** - מונח מרבה אתנה מגביל. מרבה בקיאות בטיב אדמת שדות ומגביל את הגידולים מתאימים לפי טיב האדמה. כמו בני שיער שהתישב בארצם אחרי חזרת יעקב מלבן. **[בבלי שבת פה, א]** אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: (מאי) דכתיב **(בר' וישלח לו, ו) אֶלֶת־בְּנֵי־שֵׁעִיר הַחַרְיֵי יִשְׁבֵי הָאָרֶץ**; אטו כולי עלמא יושבי רקיע נינהו? אלא שהיו בקיאין בישובה של ארץ שהיו אומרים: מלא קנה זה - לזית, מלא קנה זה - לגפנים, מלא קנה זה - לתאנים, וחורי - שמריחים את הארץ, וחוי - אמר רב פפא: שהיו טועמין את הארץ כחויא. רב אחא בר יעקב אמר: חורי - שנעשו בני חורין מנכסיהן.

בראשית תולדת כה, לא: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיֹּם אֶת־בְּכֹרְתֶךָ לִּי:

בראשית תולדת כה, לב: וַיֹּאמֶר עֵשׂוּ הִנֵּה אֲנִי הוֹלֵךְ לְמָוֶת וְלִפְנֵיךָ לִי בְכֹרֶת.

בראשית תולדת כה, לג: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הֲשִׁבְעָה לִּי כִּיֹּם וַיִּשְׁבַּע לּוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב:

[אור החיים] (בר' תול' כה, לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבעה למודים, נסמנם בתוך פי' **[אור החיים]** (למוד א) **הֲשִׁבְעָה לִּי**. טעם שהוצרך לשבועה. להיות כי יש בכורה פרטים שהם דברים שאין בהם ממש, כמו הכבוד והמעלה, שעליהם הקפיד יעקב לעבודת בית אלהינו שהיא בבכורות, וכפי תורתנו הקדושה אין אדם מקנה לא במכר ולא במתנה דבר שאין בו ממש כידוע. **[רמב"ם הלכות מכירה פ' כ"ב]** לזה נתחכם לזכות בדבר ע"י שבועה וכן הוא הסכמת פוסקי התורה **[שו"ע י"ד סי' רלט]** כי שבועה חלה בין על דבר שיש בו ממש בין על דבר שאין בו ממש, **[אור החיים]** (למוד ב) שבועה זו לא תספיק לקנין דבר שלא בא לעולם, כי טעם דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היא לצד דלא סמכא דעתיה לדוקא וכו', וכן מוכח ב-**[מציעא דף י"ז]**, אבל אם היה דעתו סומכת היה נקנה ושבועה לא תועיל בזה (למוד ג) ולכן הוצרך לטעם **(כה, לא) כִּיֹּם** כמו שפירשתי. ע"פ **[אור החיים]** (בר' תול' כה, לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיֹּם וגו' ... מכר דבר שלא בא לעולם (כאן בכורה עד מות אביו) שהוא שיעור כדי חיי יום, המכר קיים. **[אור החיים]** (למוד ד) שבועה זו צריכה להיות על דעתו של יעקב שזולת זה יכול (עשו) לבטלה בלבו ועיקר השבועה צריכה להיות בלב כדאמר רבי עקיבא **[ת"כ פ' י"ב]** האדם בשבועה שיהיה פיו ולבו שוים בשעת השבועה לזה אמר **(כה, לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הֲשִׁבְעָה לִּי** פי' לדעתי:

(למוד ה) גם דקדק לומר (כה, לג) לִּי כי דוקא הוא שיכול להתקיים מכר הבכורה בכל חלקיו אבל לא לזולת כי הזולת אינו בן קנייה אלא דברים שהם ממון אבל דברים שהם ירושה מעלות מאביהם כגון העבודה שבכית אלהים והכבוד אינם באיש נכרי ולא כל כמיניה למכרם לזר:

בראשית תולדת כו, יז: וַיִּלְכֶּד מִשְׁם יַצְחָק וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר וַיַּשְׁבֵּשֶׂם:

(בר' תול' כו, יז) וַיִּלְכֶּד מִשְׁם - מרכא טפחא (א) בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב.

- מרכא טפחא בראש חצי פסוק (ב) בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ג מ"ב מדות כתוב המלמד על חבירו כאן אלפניו, ובמפרש **[שכל טוב (בבורא)]** (בר' תול' כו, יז) **וַיִּלְכֶּד מִשְׁם יַצְחָק**. הרחיק עצמו מן המחלוקת, ולא ננסתלק לגמרי מגבול גרר בשביל מה שאמר לו הקדוש ברוך הוא **(בר' תול' כו, ג) גֵּר אֶרֶץ גְּרָר**, אלא וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר וַיַּשְׁבֵּשֶׂם. מפני רוב מקניהו נתיישב על המים: **[רש"י]** (בר' תול' כו, יז) **וַיִּלְכֶּד מִשְׁם יַצְחָק** - רחוק מן העיר: **[שפת חו]** ו דקשה לרש"י דהא אבימלך אמר לו לך מעמנו דהיינו מגרר, ולמה חנה בנחל גרר כיון שהוא קרוב לעיר:

[רמב"ן] (בר' תול' כו, יז) כי נחל גרר שם מקום, או שהנחל נמשך מגרר אל ארץ אחרת.

[בירך יצחק (אוצ"ח) ע' 29] וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר שהיה הנחל של הכרך ואינו נידון ככרך הגרר עצמה שגירשוהו ממנה דכיון שהנה בנחל שהוא עמוק ואינו נראה עם העיר אינו נידון ככרך, ומלבד החנייה גם שם קבע דירתו ומעתה אין לבני העיר גרר טענה עליו. צריכים אנו להקדים מ"ש **[הרב החב"ב בכה"ג סי' קנ"ו בהגה' הטור אות י']** דדוקא בעיר יכולי' בני העיר לעכב אבל בכפרים וגבולותיה אין יכולים לעכב על בני עיר אחרת **[משפטי שמואל סי' ס' וכ"פ מהר"ט אח"מ סי' מ"ג]** ו-**[משפט צדק סי' מ"ו]** אבל בשם הרשב"א כתב דאפי' בכפרים וגבולותיה יכולים לעכב ו-**[מהר"ט ז"ל כתב בס"י הנ"ז]** דבכפרים שהם מחוץ לתחום שבת של העיר אין יכולים לעכב דחשיבי מחוץ לעיר כדאמרינן ב-**[בבלי מגילה]** כרך וכל הסמוך לו למעוטי חוץ לתחום ע"כ ומתלמד אני מדבריו לומר דה"ה נמי שהעיר אשר בנחל שאין יכולים לעכב וכדאמרינן נמי התם וכל הנראה עמו פרט ליושב' בנחל כלומר שאינו נידון ככרך.

ע"פ **[רש"י]** טעם מקף שבין המלים (כו, יז) **וַיִּלְכֶּד מִשְׁם יַצְחָק** בורר בין משמע של סביבות העיר גרר ובין מקום אחר ששמו נחל-גרר. ומפרש המשמע הוא סביבות העיר גרר. ע"פ **[בירך יצחק]** טעם מקף בורר בין משמע מקום שנחשב עם העיר וכפוף לתקנותיה ובין מקום שאינו נחשב עם העיר ולכן לא חלים עליו תקנות העיר.

(כו, יז) וַיִּלְכֶּד מִשְׁם יַצְחָק - מקף כמחבר בין המלים ולא כבורר ואז זה נוטה לשם מקום שאינו העיר גרר.

(כו, יז) וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר - מרכא טפחא (א) בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. כגון פי' **[ויגד יעקב - בראשית גרינוולד י"י ע' קכה (אוצ"ח)]** כמו אחינו בני ישראל החייבים לישב מחוץ לעיר ... ומתחזקים בבטחון כמרומז בר"ת נח"ל נ'פשינו ח'כתה ל'יה' אף שנגרשים ממקומם והם נע ונד כמו נח"ל גר". ומפרש אחר פירש שפתח מקום ישיבה ללמוד תורה שזה ענין נחל ומים.

(כו, יז) וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר - מרכא טפחא בראש חצי פסוק (ב) בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ג מ"ב מדות כתוב המלמד על חבירו כאן אלפניו, אפשר שמלמד על הליכת יצחק מגרר ללא ויכוה לא רק משום רכושו אלא משום שלא הייתה שם אפשרות לקבוע עתים לתורה. **[נפש טובה, ירושלמי פ"ג ע' כ"ו א (אוצ"ח)]** (כו, יז) **וַיַּחַן בְּנִחַל־גְּרָר** - כמו (בר' וישלח) ויחן פני העיר דפי' ב-**[ילקוט שמעוני]** [שהתחיל משלה דורונות וד"א מוכר בזול ותיקן כמה דברים, אף כאן יצחק חנה ופיסיס ונתן להם מתנות ולקח מהם חזקת המקום ואח"כ וישב שם.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת ולדעת (ל"ח) כי במצוותא האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מנתן – רבו; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא – מצרף: תרבו – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תרבו טפחא – קבוצה עם הלכה שה לפרטיה; מרכא תרבו טפחא – קבוצה עם הלכה לא שה לפרטיה; תרבו מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנת רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"י"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

בו. ב-**הגדה של פסח** נאמר צא ולמד שפרעה גזר רק על הזכרים ולכן בקש לעקור את הכל. שהריגת עשו וצאצאיו הייתה משמידה את גלוי התורה שבעל-פה שבאה מתלמידי חכמים גרים וצאצאי גרים ביניהם שמעיה ואבטליון, ר' עקעבא, ר' מאיר.

כח הגנה בשירות יצחק יסביר מדוע **(בר' תול' כו,טו)** ו**נאבילך הנה אלאינו מגגרה ואחנת מרעהו ופילל שרצבא**: **(בר' תול' כו,כו)** ו**נאמר ר' יצחק** ראינו קי-נה ה' א עמך – הכירו בהגנה האלקית על יצחק אבינו, וגם הכירו באמצעי ההגנה הממשיים וחששו שמא יתקוף אותם בהגנו על עצמו ולכן בקשו **(בר' תול' כו,כח)** ו**נאמרת הנה נא אלה בינונינו בינונינו ובינונו ונברכה ברכת עמך**: כדי שלא **(בר' תול' כו,כט)**: **תעשה עמנו רעה**.

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (בר' תול' כו,טו) ונאמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כרעצמת-ממנו מאד: ולהלן הוא אומר לאביו (לאברהם) **(בר' יורא כו,טו)** ו**נאמר אבימלך הנה ארצות-לפניך בטוב בעיניך שב**: וכאן אומר **לך מעמנו**, הוא שארז"ל רשעים אומרים הרבה (לכאורה הצעה נדיבה) ואפילו מעט אין עושין (וכאן מגרש את יצחק):

[ר' חיים פלטיאל] (בר' תול' כו,טו) לך מעמנו. כי אתה מחזיק כל הארץ הטוב שבמלכות שהרי אנו רואים קרקע שלך מוציא ק' ידות משלנו, וכשהלך משם יצחק הוחזק בה אבימלך וזרעה ולא הוציאה אלא כשאר השדות, או ידעו הדבר שלא היה תלוי אלא בזכות יצחק **[אלשיך]** הפלשתים תלו הצלחת יצחק בשר עליון של ארצם, וכאשר יצא ההשפעה של השר תעבור אליהם.

[הכתב והקבלה] הפלשתים תלו הצלחת יצחק במקרים טבעיים שיגדלו ומכר תבואות בשנות רעב. **[רש"ר הירש]** ... נמצאת קנאה זו (של הגויים) אחד ממכשירי ההצלה הגדולים, והרי היא מתלווה אל אושרם, כדי לבטל את פתיונו המושך (ע"י הפגיעה בעם ישראל ועיקרתם ממקום למקום) - וכדי להזהיר ולחזור ולהזהיר אותם על תפקידם היהודי העיקרי (קבלת עול מלכות שמים לכל העמים).

(בר' יורא כו,טו) לך מעמנו – יתיב (במקום פשטא כי מטעים מלה בעלת הברה אחת) זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים וטעם יתיב בתפקיד פשוט ודווקא כך. (למוד א) דווקא תצא מהארץ שלנו הפוריה מטבעה ומושפעת מהשר העליון שלה והפלשתים יעבדו עליה. (למוד ב) דווקא קנאת הגויים מצילה את עם ישראל מלשקוע בדרכיהם החמריות ולדבוק ביעודם הרוחני.

[שכל טוב (בבבא)] (בר' תול' כו,טו) ונאמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כרעצמת-ממנו מאד: אפילו ממני, אפס רבותינו דרשו **ממנו** כמו משלנו, אמר לו כל העצימות שעצמת. משלנו הוא, לשעבר הות לך חדא קווקין, וכדין אית לך קווקין סגין, ואין הדבר מדובר על אופן הפשט, כי לא תמצא במקרא ממנו דמסתבר מדבר שלנו, וזלתי בלשון יחיד משלו, או כמו מאותו הדבר ממש, דכתיב **(שמ' בא י כו) בי ממנו נקח**, לקטן ממנו, (זכריה י ד) **ממנו פנה ממנו יתד ממנו** (מלבי"ם פנה אבן היסוד והראש בבנין בית, משל למלך, יתד משל למורה דת; כל אחד מהם יוצא מעם ישראל), או בלשון רבים, כמו מעצמינו, וכגון זה **כרעצמת-ממנו**, וכגון איש ממנו (בראשית כו ו), כי חזק הוא ממנו (במדבר יג לא) (בפשט מעם ישראל ולא כדרש מה-הקב"ה ח"ו), לא נפקד ממנו איש (שם לא מט): **כרעצמת-ממנו** – מקף שני בורר בין משמעות "ממנו" משלנו ובין משמעות "ממנו" מעצמינו. לפי הדרש של רבותינו אבימלך טוען שיצחק גדל מהרכוש ומהקרקע של אבימלך. לפי כך טעם מלת **מאד** – סלוק מגביל שלא דרש אבימלך החזרת קרן הנכסים או קרן ורווח מיצחק. אלא פקד עליו לעזוב כדי שיקחו את הארץ שעביד יצחק ותתן להם יבול רב.

בראשית תולדת כו,ט: ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו-שם באר מים חיים

[שכל טוב (בבבא)] (בר' תול' כו,ט) ויחפרו. מלת חפר אחד מן הדברים שאין יכולת לדעת טעמו, בלעדי תיבה הסמוכה לה, כי יש לומר חפר לשון כניעת חרפה, כגון וחפרה הלבנה (ישעיה כד כג), כי לא תחפירי (שם נד ד), וכל דומיהן, ויש לומר לשון מרגלים, כגון לחפור את הארץ (יהושע ב ב), וכגון לחפור פירות ולעטלפים (ישעיה ב כ), ומתרגם לטעייתא, היא ע"ז של אשירה המחפית עובדיה, וכגון ותחפרו מהגנות (שם א כט), ויש לומר לשון כרייה וחפירה בקרקע, כגון באר חפרוה שרים (במדבר כא יח), וכגון זה ויחפרו עבדי יצחק בנחל. ה' בארות חפרו חוץ מאותן של אביו, כנגד ה' ספרי תורה הקרואה מים חיים, הראשון זה, שנאמר **וימצאו-שם באר מים חיים**, כלומר נובעין שאין פוסקין:

כדי להסביר את הרישא של **(בר' תול' כו,ט) ויחפרו עבדי-יצחק** נציג קודם את תפקיד תבנית הטעמים של **(בר' תול' כו,ט) וימצאו-שם** – קדמא זקא-קטן במלים מוקפות בתפקיד כעין מדה ל"א מל"ב מדות "ממוקדם והוא מאוחר בענין".

עכשיו נסביר את תפקיד תבנית הטעמים של **(בר' תול' כו,ט) ויחפרו עבדי-יצחק** – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מדת סמוכין כגון מדה כ"ב מל"ב מדות "מכתוב שמלמד על חבירו (כאן שלפניו)" אפשר תבנית הטעמים של הרישא של (כו,ט) מעבירה את תוצאת המדה "מוקדם והוא מאוחר בענין" המרומזת בתבנית טעמי הכתוב בסיפא של הפסוק **(בר' תול' כו,ט) וימצאו-שם** אל הכתוב ב-**(בר' תול' כו,יח) וישב-יצחק ויחפרו אַתְּבִּאָרְת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בַּיַּמַּי אַבְרָהָם אֲבִינִי וַיְסַתְּמוּ פְּלִשְׁתִּים** ומלמדת שאחרי שחפרו את הסתימות שסתמו הפלשתים בארות אברהם התגלה שכל אחת היא **באר מים חיים** נובעין ואין פוסקין. אבל [מלבי"ם] לומד כי בארות אברהם היו מאוספים ממי גשמים:

[רד"ק] (בר' תול' כו,ט) ויחפרו – חפרו עוד מחדש להרבות להם מים לצורך המקנה: **ויחפרו עבדי-יצחק** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן רבוי חפירות בארות. **(בר' תול' כו,ט) וימצאו-שם** – קדמא זקא-קטן במלים מוקפות בתפקיד כעין מדה ל"א מל"ב מדות "ממוקדם והוא מאוחר בענין". כפי **[רד"ק] וימצאו-שם** וגו' – אחר שחפרו מצאו מתחת באר חפרוה מקדם, והיו נובעים בה מים חיים, זהו שאמר וימצאו באר ולא אמרו וימצאו מים:

[מדרש הגדול] (בר' תול' כו,ט) ויחפרו עבדי-יצחק בנחל. ר' עקיבה אומר כל מקום שהיו האבות מהלכין היתה הבאר מהלכת עמהן. אברהם חפר בארץ שלשה פעמים ומצא אותה לפניו, שנאמר **(בר' תול' כו,יח) אֲשֶׁר חָפְרוּ בַּיַּמַּי אַבְרָהָם אֲבִינִי**. ויצחק חפר בארץ ארבעה פעמים ומצא אותה לפניו, שנאמר **(בר' תול' כו,ט) ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו-שם באר מים חיים**:

ע"פ **[מדרש הגדול]** הכתוב **(בר' תול' כו,ט) וימצאו-שם** ותבנית טעמי קדמא זקא-קטן במלים מוקפות בתפקיד כעין מדה ל"א מל"ב מדות "ממוקדם והוא מאוחר בענין" מלמדים שהכתוב המאוחר **באר מים חיים** מרמז ל- הבאר מהלכת עמהן ומוציאים אותה לפנייהם בכל חפירת באר.

(בר' תול' כו,ט) באר – טפחא ללא מרכא לפנייה בתפקיד שנוי ורבו, כאן חידוש בארות אברהם המוקדמות וגם באר המהלכת עמהן. **(בר' תול' כו,ט) מים חיים** – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות (א) רק מים נובעין שאין פוסקים קרואים מים חיים (ב) בהמשלה רק ה' ספרי תורה הקרואה (ט:קרואים) מים חיים **(בר' תול' כו,ט) בנחל** – אתנה כמגביל צ"ע, אפשר שמלמד שהגבילו חפירות בארות לאפיק נחל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותו האמנתי – הוללים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אנתון, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תכיר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

טעם **בְּאֵר** – מונח עשוי ללמד על עוד דרשות לפי תפקיד פשטא ... זקא-קטן, שני הלמודים הבאים קרובים לפשט הכתוב.

[העמק דבר] (בר' תול' כו, כב) נִחְפָּר בְּאֵר אֲחֶרֶת. (למד א) עבדיו חפרו בשמו, אלא כיון דכתיב כאן ויעתק הוא בעצמו ועבדיו אחריו, על כן כתיב גם בחפירה על שמו, (למד ב) או ששם ידו בהתחלת החפירה כנהוג בדברים גדולים שהגדולים שולחים אצבע בתחלת המלאכה, ובזכות זה, ולא רבו עליה. וזה היה בהשגחת ה':

חשיבות (למד ב) נלמדת ב- [זוהר] הבא, שמעשי עבדי יצחק אינם כשרים ולכן יצחק לפחות פתח בחפירה שתושפע החפירה מצדקותו. דומה הדבר ללמוד שבבניית בית ראשון השתתפו חירם מלך צור, והוצבי אבנים וכורתי עצים נוכרים, והרשות לבנות בית שני נתנה מכורש מלך פרס וזה תרם לחורבן שני בתי המקדש, בבנין בית שלישי בב"א לא תהיה יד לנוכרים ויתקים. [זוהר חדש כרך א (תורה) פרשת תולדות דף מה עמוד ב]

[(בר' ח"ש כה, יא) וַיָּשֶׁב יַצְחָק עַם-בְּאֵר לְחֵי רָאִי: רַא"י] הא יבירא ממאן (ממי) הוא ממאן (ממי) דכל חיין עילאין ותתאין וקווימהון תליין ביה (היינו הקב"ה). וחזי כלא הה"ד [דניאל ב, כב] דַּע מְהַ בְּחַשׁוֹכָא וְהִירָא וְהִנְהוּרָא עִמְהַ שְׂרָא: [אות לה] ת"ח. אינון עבדי יצחק (דף כ"ז טור ב') **[בגי' ד' אינון מִסְתְּרָא דְדִינָא קְשִׁינָא (הו מצד גבורה ודין קשה), פד חֲפְרוּ לָהּ, מִתְּפִיב, שְׁטַנְהָ, הִיא אֲבָמְוָה (כאשר רועי גרר חלקו על עבדי יצחק צד הגבורה שבהם גרם להם לריב), עַד-דְּאֵתָא אִיהוּ (יצחק) נִחְפָּר-בְּאֵר אֲחֶרֶת וְגו', וְנִקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת וְדָאִי (שפסק הדין ממנה, כי צד הגבורה שביצחק גרם לו להתאפק). אָבְל עֲבָדֵי אָבִיו בְּגִינְהוּ דְכָלְהוּ אֲתִינְן מִסְתְּרָא דְדִמְיָנָא (שהוא חסד), לָא הָנָה שְׁטַנְא בְּעֵלְמָא, וְלָא נְפִיק דִּינָא (והדין לא יצא מִ-בְּהָאִי בְּיָרָא (אפשר שהכוונה לבאר לחי ראי) לְאַשְׁטָנָא לוֹן (לא רבו), פד לָא מְכַשְׂרֵי עוֹבְדֵיהוֹן (כשמעשיהם אינם כשרים, כי לא התאפקו ורבו). ומהאי בירא איהו פתחא למינדע ליה לקב"ה הה"ד (תה' קי"ט) פתחורי לְשַׁעְרֵי צַדִּיק אֲבָאֲרָם אוֹדָה יְהוָה:**

[ר' חיים פלטיאל] (מושב זקנים (תוספות)) (בר' תול' כו, כב) וְלֹא רָבִו עֲלֶיהָ – מרכא טפקא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שכאן מלמדת מהעבר על העתיד כפי' [ר' חיים פלטיאל] (מושב זקנים (תוספות)) וי"ל דיצחק אמר להם דעו כי מחמתי הוא כי המים עלו כנגדי כבר ג' פעמים (מביא לחזקה) לכך לא רבו עליה:

(בר' תול' כו, כב) רָבִו (רבינו מיוחס) ... לשון מריבה ומשונה בא בטעם, והנכון להיות הטעם ברי"ש שכן משפט כל הפ' (עלים) עלומי העיין (ע' הפועל כאשר השורש בן שלוש אותיות), כגון קמו שבו אלא שבא משונה, ולפי [רש"י] (להלן) הוא לשון הווה. [רש"י] (בר' לך טו"ז) ... וזה חילוק בכל תיבה לשון נקבה שיסודה (שורש הפועל בן) שתי אותיות, כמו בא, קם, שב, (בדקדוד שלנו שורש הפועל בן שלוש אותיות) כשהטעם למעלה, לשון עבר הוא, כגון ... (להלן כ"ט) ורחל באה. ... וכשהטעם למטה הוא לשון הווה, דבר שנעשה עכשיו והולך, כמו (להלן כ"ט) באה עם הצאן,

(בר' תול' כו, כב) וְנִקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז על שני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט, כגון פ' [בעל הטורים] (בר' תול' כו, כב) רַחוּבוֹת. כנגד יון שגזרו שלא יטבלו כדי למונעם מפריה ורביה, ונעשה להם נס ונודמן להם מקוה בבית לכל אחד ואחד (מדרש מעשה חנוכה). וזהו ופרינו בארץ:

(בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ – מקף גרשיים דרגא תכיר טפקא
(בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ – מקף כבורר מארבע משמעויות של מלת "כי" משמע ע"פ [רא"ם בר' וירא יח, טו] לתת טעם ליישב דבר של מעלה הימנו (הכתוב לפניו), מפני שודאי ה' מרחיב ולא בשלוש המשמעויות האחרות של מלת "כי"
(בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ – גרשיים ... תכיר ... כעין יצא להקל ולהחמיר, אפשר שכאן לפי ההסבר הבא משנה מלהחמיר ללהקל. בפנימיות התורה לָנוּ – טפקא בתפקיד שנוי מעד עתה דינים ליי"ג מדות של רחמים כפי' [מלבוש לשבת ויום טוב, אדמו"ר אייכנשטיין ישכר, ע' צה אוצה"ח] באפשר לרמז כי תיבת לנ"ו מספרו אלקי"ם רומז על דינים כמבואר בלקוטי תורה וברבינו בעטרת צבי על פסוק זה. אמנם כאשר נמלא תיבת לנ"ו כוה, למ"ד נו"ו ו"ו אז יהי המספר קצ"ב גימטריא א"ל ונק"ה מדה א' וי"ג מ"ג מכילין דרמיח, וזהו הרחיב ה' לנו רומז שנתמלא ונתרחב תיבת לנ"ו וכנזכר שנעשה מספר הנ"ל.
(בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ – דרגא תכיר טפקא בתפקיד קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה. כנלמד ב-[מדרש הגדול] (בר' תול' כו, כב) וַיַּעֲתֶק מִשֶׁם נִחְפָּר. הינו דאמור רבנן (להחמיר) מאן דביש ליה בהא מאתא ולא אזל מינה למאתא אוחרי (מי שרע לו במקום (בעיר) אחד ולא הלך למקום אחר) צועק ואינו נענה. הני מילי במילי עלמא כל שכן במילי שמאי (להקל) גולה ואפלו לסוף העולם. ילמד כל אדם מיצחק אבינו כיון שבאו עליו משטינין הניחין והלך לו. מה היה לו בסוף, (בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ.

(בר' תול' כו, כב) וּפְרִינֵנוּ בְּאֶרֶץ – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי מגבלות. ע"פ [לקוטי שיחות כרך י ע' 73, אדמו"ר מ"ש] הקב"ה ברא את העולם בהגבלות.

(בר' תול' כו, כב) כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ שהאדם יעבוד עם העולם ועניניו עד שמגיע לדרגה שכביכול מוסיף (וניפוש) על הבריאה כפי שנבראה ע"י הקב"ה, שמגלה אלקות (על ידי תורה ומצות) גם במקום שמצד הבריאה אין אלקות בגלוי בו, וכמאמר רבותינו ז"ל "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". ההוספה היא מכח הקב"ה שנתן לבני ישראל כח למעלה ממדידות ומגבלות, ותפקידם לבטל הגבלות העולם וההרחיבו ברוחניות וממילא בגשמיות.

[תורת משה] (בר' תול' כו, כב) נִיָּל דהנה אמרי' בגמ' (גיטין נ"ב ע"א) כי ע"י שלום השדים מובדלים, וחד תנא עשה שלום בין אדם לחברו ג' שבועות וצות השד וי דאפקיה האי מביתיה (שהוציאו אותו מביתו). ואמרי' (ברכות ו' ע"א) האי דוחקא ד(יריחה) כלה מינייהו הוי, מבואר דבמקום ששם שדים יש דוחק וממילא בהסתלקם משם הוי הרוחה. וז"ש וַיַּחְפָּר בְּאֵר אֲחֶרֶת וְלֹא רָבִו עֲלֶיהָ וַיַּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת וַיֵּאמֶר כִּי-עָשָׂה הָרְחִיב יְדוֹד לָנוּ ע"י השלום וממילא וּפְרִינֵנוּ בְּאֶרֶץ. (סלוק כמגביל לומר שעד השכנת השלום הייתה מוגבלת)